

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 101. vuosikerta 3.1.2025

1 | 25

Väite:
Mielenterveys-
journalismi
harhauttaa
lukijoita
s. 4

Gallupit
tavoittavat
huonosti
muut kuin
suomenkieliset
s. 6

Tutkija selvitti
freelancereiden
työelämän
laatua
s. 24

Kerttu Kotakorpi haluaa antaa
toivoa ilmastonmuutoksesta
ahdistuneelle yleisölle **14**

KUVA: MEERI UTTI

Toimittaja haastatteli pornotähden uneen.

s.37

Elokuva- ja tv-alan työntekijöiden oireet huolettavat, kirjoittaa Marika Väisänen.

s.39

Marja Honkonen • marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Journalismin pitää kertoa, miten elää rikkinäisessä maailmassa

” Ei ole kovin kiinnostavaa, kuinka voimme kuolla, vaan kuinka voimme elää maailmassa, joka on rikki.”

Näin kirjoittaa kirjailija ja kääntäjä **Ville-Juhani Sutinen** esseekokoelmassaan *Hajonneen maailman käyttöohje* (Into 2023). Se käsittelee sopeutumista elämään ilmastokriisin ja luontokadon todellisuudessa.

Ajatus sopisi ohjeeksi ilmastojournalismin tekemiseen.

Ilmastonmuutosta käsittelevä uutisointi on pitkään keskittynyt lähinnä sen torjumiseen tai hillitsemiseen.

Väitöstutkija **Annu Perälä** kirjoittaa *Media & viestinnässä* (3/2023) julkaistussa tutkimusartikkelissaan siitä, miten ilmastonmuutos on kyllä siirtynyt tiedesivuilta politiikan ja talouden aiheeksi. Sitä käsitellään kuitenkin useimmin esimerkiksi kansainvälisten ilmastokokousten tai -raporttien kautta. Keskiössä ovat esimerkiksi poliittiset kiistat. Työkaluja sopeutumiseen ei juuri ole tarjolla.

Päivä päivältä näyttää kuitenkin entistä epätodennäköisemmältä, että ihmiskunta saa päästönsä kuriin ja vältämme lämpenemisen haitalliset muutokset omaan elinympäristöömme.

On siis aika käsitellä sitä, miten voimme siinä ympäristössä elää.

SOPEUTUMISEN KÄSITTELY ON tärkeää siksi, että se antaa ihmisille mahdollisuuden toimia, tehdä jotain oman selviytymisensä hyväksi.

Tämän lehden kansijutussa aiemmin meteorologina työskennellyt Ylen luontotoimittaja **Kerttu Kotakorpi** puhuu toivon merkityksestä ilmastonmuutoksesta ja luontokadosta uutisoinnissa. Hänen mielestään olisi hyvä, jos toivo ja katastrofiiutiset osattaisiin lomittaa.

Katteettomaan toivoon on turha hukata aikaa. Ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja siihen sopeutumisen käsittely voi kuitenkin luoda toivoa siitä, ettei nykyisen elämäntavan loppu olekaan maailmanloppu.

Toisaalta sopeutumisen käsitteleminen on

KUVA: SERCAN ALKAN

”Journalistien pitäisi jo olla haastamassa päättäjiä siitä, kenen ehdoilla ilmastomuutokseen sopeutuminen tapahtuu.”

tärkeää siksi, että käsillä on aivan jokaisen arjen perustuksia horjuttava muutos. Journalistien pitäisi jo olla haastamassa päättäjiä siitä, kenen ehdoilla sopeutuminen tapahtuu. Ketkä voittavat ja ketkä häviävät? Millaisia perustuksia uutta maailmaa varten rakennetaan?

Annu Perälän tutkimus kertoo, että nykyuutisoinnissa sopeutumista käsitellään usein hallinnollisena kysymyksenä ja yksittäisiä ihmisiä kuluttajina, ei kansalaisina.

”ME ELÄMME KATASTROFAALISTA aikaa, mutta katastrofi tapahtuu hidastettuna ja siksi siitä tulee meille toinen luonto”, Ville-Juhani Sutinen kirjoittaa.

Arkemme on muuttunut vähä vähältä, harmittoman oloisesti. Kerrostaloasuntoihin ostellaan viilentäviä ilmalämpöpumppuja, kotimainen porkkana on kortilla lähikaupassa, pohjoisen turistit pettyvät vähälumiseen jouluuuhun.

Maailmalta saamme lukea uutisia metsä-

paloista, kuivuudesta ja tuhotulvista.

”Suuri mullistus on tosiasiaa jo meneillään, ja silti me puhumme siitä niin kuin se olisi vasta tulossa”, Sutinen kirjoittaa.

Reilut viisi vuotta sitten *Vihreän Langan* toimitus kehotti journalisteja kysymään jokaisen juttunsa kohdalla: ”Entäs ilmasto?”

Tarkoitus oli kiinnittää huomiota siihen, miten ilmastomuutos ei ole vain tieteen tai politiikan aihe, vaan että se pitäisi huomioida myös jutuissa halpalennoista ja jättikodeista:

”Meidän velvollisuutemme toimittajina on ilmastomuutoksen syiden ja seurausten huomioiminen kaikkien aiheiden ja kaikkien juttutyyppeiden kohdalla”, toimitus kirjoitti.

Nyt näyttää siltä, että ilmastomuutos seurausineen on jo uinut jokaiseen aiheeseen ilman, että journalistit sitä erikseen huomioivat.

Olemme jo alkaneet sopeutua rikkinäiseen maailmaamme. Enää meidän pitäisi vain tajuta se. ●

Kannen/takakannen kuva: Outi Törmälä

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 101. vuosikerta
3.1.2025

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 2 / 2025
ILMESTYY 7.2., AINEISTO 29.1.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

KUVA: HELI SAARELA

Storyn är viktigare än
livet, säger ryska jour-
nalisten Vadim Smyslov.

s.30

True crime -kus-
tannustoimittaja
tasapainoilee
faktojen ja
tarinankerronnan
välissä.

s.28

Mielenterveysjournalismi harhauttaa uskomaan, että diagnoosi korjaa kärsimyksen, väittää **Roosa Savo**

Roosa Savo, teksti • Aapo Huhta, kuva

ROOSA SAVO

- 29-vuotias helsinkiläinen tiede- ja terveysjournalismin erikoistunut freelancetoimittaja. On kirjoittanut muun muassa *Helsingin Sanomiin*, *Yliopisto-lehteen*, *Suomen Kuvalehteen* ja *Ylioppilaslehteen*.
- Työskennellyt *Helsingin Sanomissa* ja *Hyvä terveys* -lehdessä.
- Mielenterveyskuntoutuja ja kipukroonikko, joka kirjoittaa runokirjaa kokemuksistaan terveydenhuoltojärjestelmän koukeroissa.
- Valmistunut valtiotieteiden maisteriksi Helsingin yliopistosta.
- Suomen freelancejournalistien hallituksen jäsen. Kiinnostunut nuorten toimittajien työssä jaksamisesta.

Jenni, 25, itki päivittäin vessassa, kunnes syyksi paljastui paniikkihäiriö – ”Vihdoin ymmärsin, mikä minua vaivaa”.

Esimerkki on keksitty, mutta moni lukija on todennäköisesti törmännyt vastaaviin otsikoihin.

Hanna pelkäsi mielensä pettäneen, kunnes sai selityksen ahdistavalle ilmiölle.

Elinikäisen ahdistuksen selitti diagnoosi, jonka moni aikuinen nyt haluaa.

Laskujen maksaminen oli Henrille mahdotonta – sitten hän ymmärsi, mistä kaikki johtuu.

Jutuissa kerrotaan, milloin haastateltavan oireet alkoivat, miten hän kamppaili niiden kanssa ja kuinka hän lopulta pääsi lääkärille ja sai diagnoosin. Vihdoin selitys kaikelle! Lääkitys, terapia. Juttu loppuu siihen, kun haastateltava palaa työpaikalleen valmiina takkoamaan työntunteja.

Media rakentaa käsitystämme siitä, mitä terveys ja sairaus ovat. Kun pohdimme pääkirjoituksissa, mistä nuorten mielenterveyskriisi johtuu, meidän kannattaa pysähtyä myös miettimään, minkälaista kuvaa luomme siitä itse: mitä kaikkea ”mielenterveys” on ja mitä se ei ole?

Väitän, että diagnoosit ovat mediassa liian usein mielenterveysongelmien syy, joskus jopa niiden ratkaisu.

PSYKIATRI JANI KAJANOJA ja psykologi Jussi Valtonen ovat nähneet mediassa toistuvasti tarinoita, joissa diagnooseilla on ihmeellistä valtaa.

Kesällä julkaistussa, kansainvälisten terveysorganisaatioiden viestintää käsittelevässä tutkimuksessaan he huomasivat, että jopa maailman terveysjärjestö WHO:n kaltaiset asiantuntijajärjestöt sortuvat viestinnässään kehäpäätelmään. WHO:n verkkosivuilla oli lauseita, kuten ”masennus aiheuttaa alakuloa”.

Se on kuin sanoisi, että päänsärkysairaus aiheuttaa päänsärkyä.

Suurin osa psykiatrisista diagnooseista on kuvaavia diagnooseja. Ne eivät siis selitä, miksi ihminen on keskitymiskyvytön, uneton tai murehtii jatkuvasti.

Masennuksen taustalla voi kuitenkin olla hyvin erilaisia asioita, kuten työpaikkakiusaaminen, geneettinen alttius tai alkoholistiperheessä kasvaminen.

Vaikka olen itse mielenterveysaiheisiin perehtynyt toimittaja, olen varmasti joskus kirjoittanut johonkin juttuuni, että paniikkihäiriö aiheuttaa paniikkikohtauksia.

Taustalla on yhteiskunnallinen ongelma: sairauden hoito ja sosiaaliturva on usein sidottu diagnoosiin.

KUVA ”MIELENTERVEYSKUNTOUTUJASTA” on muuttunut täysin parinkymmenen viime vuoden aikana. Kärjistetysti: mielenterveyden häiriöt ovat siirtyneet rikosuutisoinnista lifestyle-osastoille. Häpeäleiman lievittyminen on 2000-luvun riemuvoitto.

Omilla kasvoilla kerrotut tositarinat ovat kannustaneet ihmisiä hakemaan apua. Ja se on loistava asia.

Kokemustarinoiden korostuminen on kuitenkin luonut uusia ongelmia. Se luo kuvaa diagnoosikeskeisestä yksilön ongelmasta, joka korjaantuu, kunhan ihminen tekee tarpeeksi työtä itsensä kanssa, saa oikeat lääkkeet tai pääsee terapiaan.

Jos diagnooseista tehdään kärsimyksen selittäjiä, juuri-syyt jäävät käsittelemättä. Silloin emme puutu esimerkiksi syrjiviin yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja työelämän ongelmiin, vaan vastuu sysätään yksilöille.

Lääketieteen pitäisi olla vain yksi näkökulma arjen haasteisiin. Sen valta on kasvanut mediassa niin suureksi, että se on jättänyt taakseen esimerkiksi sosiologiset näkökulmat. Jos esimerkiksi loppuun palamista käsittelevään juttuun kaivataan asiantuntijaa, voisiko hän olla psykiatrin sijasta filosofi, pappi tai sosiaalityöntekijä? Toimituksissa ollaan hyvin tarkkana siitä, että eri puolueiden edustajat ovat tasapuolisesti esillä. Miksi emme ole yhtä tarkkoja siitä, minkä tieteenalan valitsemme selittämään elämää?

Toimittajan pitää kysyä arkityössään, kuka pääsee määrittelemään ihmisyyden. Terveys on poliittista. Journalismissa voisimme pohtia enemmän sitä, mitkä yhteiskunnalliset rakenteet johtavat yksilöiden murentumiseen. Kokemustarinakin voi päättyä siihen, että ”paska jatkuu”, diagnoosista huolimatta. ●

Puoluekannatuskyselyt selvittävät suomenkielisten mielipiteitä, vaikka Suomessa asuu jo 600 000 vähemmistökielistä

Manu Haapalainen, teksti • Jenni Salminen, kuvitus

82

Ylen tilaaman Uutisarvostukset 2024 -mielikuvatutkimuksen mukaan 82 prosenttia suomalaisista luottaa Ylen uutisiin. Luotettavuudessa Yleä seuraavat *Helsingin Sanomat* (66 %), STT (62 %), MTV (63 %), oman alueen suurin sanomalehti (63 %), *Ilta-Sanomat* (33 %) ja *Iltalehti* (29 %). Markkinatutkimusyhtiö Norstatin toteuttamaan verkkokyselyyn vastasi 29.10. – 6.11.2024 yhteensä 1061 ihmistä.

Lähteet: Yle ja Norstat

Journalistin viime vuoden luetuin juttu verkossa kertoi *Helsingin Sanomien* organisaatiouudistuksesta ja työntekijöiden tyytymättömyydestä siihen. Juttu ilmestyi 17. kesäkuuta. Lue lisää: **Journalisti.fi**

Helsingin Sanomien kuukausittain julkaisevan puoluekannatuskyselyn yhteydessä toimitus kertoo tutkimuksen otoksen ”edustavan maamme 18 vuotta täyttäneitä väestöä, pois lukien Ahvenanmaan maakunnassa asuvat”.

Yle muotoilee vastaavassa kyselyssä saman asian näin:

”Haastattelujen kohderyhmänä oli Suomen yli 18-vuotias väestö, pois lukien Ahvenanmaa.”

Kumpikaan ei kuitenkaan kerro sitä, että Suomessa asuvaa maahanmuuttajataustaista väestöä gallupit eivät juurikaan tavoita.

Tutkimusyhtiöt nimittäin tekevät puhelin-kyselyt suomeksi, ja osin myös kohdentavat ne vain suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuville. Kielivähemmistöjen ääni ei siis pääse kuuluviin, kun puolueiden kannatusta tutkitaan.

HELSINGIN SANOMIEN GALLUPIN tekee tutkimusyhtiö Verian, Yle taas tilaa omansa Taloustutkimukselta. Tutkimusyrietykset toteuttavat kyselynsä puhelinhaastatteluina. Taloustutkimus tosin täydentää omaa puhelinnumero-otostaan pienemmällä nettipaneelilla.

Taloustutkimuksen toimitusjohtaja **Jari Pajunen** kertoo, että vähemmistökielisiä ei ainakaan toistaiseksi ole otettu puhelinhaastatteluihin mukaan ollenkaan. Yrityksen tilaama puhelinnumerodata on rajattu niin, että vastaajien äidinkieli on joko suomi tai ruotsi.

Sen sijaan puhelinhaastatteluja täydentävään nettipaneeliin voi osallistua kuka tahansa, ja sitä kautta Taloustutkimuksen haaviin jääkin Pajusen mukaan pieni määrä myös muunkielisiä.

Käytännössä nettipaneelikin silti sulkee suurimman osan vieraskielisistä ulkopuolelle, sillä itse kyselylomake on saatavilla vain suomeksi.

”Kysymys on, vääristääkö tämä mielipidemittausten tulosta”, Pajunen sanoo.

Pajusen mukaan tutkimusyhtiöt ovat toistaiseksi pystyneet ennustamaan esimerkiksi vaalitulokset kohtuullisen hyvin.

JOS SUOMEN VÄESTÖKEHITYS jatkaa nykyisellä uralaan, puoluekannatuskyselyille on tehtävä jatkain, Pajunen myöntää. Sama koskee muitakin mielipidetiedusteluja.

Suomessa on noin 600 000 maahanmuuttajataustaista asukasta, jotka kuitenkin äänestävät kantaväestöä vähemmän. Äänestämiseen myös vaaditaan kansalaisuus, paitsi kuntavaaleissa, joissa

äänioikeuteen riittää, että on kunnan asukas.

Tästä huolimatta vieraskielisten lukumäärä on pian niin suuri, että kannatusmittaukset on Pajusen mukaan mietittävä muutaman vuoden kuluessa uudestaan.

”Kyllä se tilanne alkaa olla lähellä. Olemme alkaneet valmistautua tähän”, Pajunen sanoo.

”Teimme alkuvuodesta 2024 omaan käyttöömme pilottitutkimuksia kokeillaksemme, saammeko vähemmistökieliset tavoitettua. Vastauksia tuli hyvin.”

Pajunen sanoo, että Taloustutkimus pystyisi helposti huomioimaan suurimmat vähemmistökielet, siis viroa, venäjää ja arabiaa puhuvat. Jos kyselyt toteutettaisiin näiden lisäksi vielä englanniksi, tavoitavuus olisi jo erinomainen.

Kysymys on tietenkin rahasta.

”Pitää aina neuvotella tilaajan kanssa, minkälaisen tutkimuksen he haluavat ja millä hinnalla.”

Suurimmat vähemmistökielet huomioivan puoluekannatuskyselyn hinta olisi nykyiseen verrattuna kaksin- tai jopa kolminkertainen, Pajunen arvioi. **Yle kertoo toimittamienne kyselyiden jo nyt olevan väestöllisesti edustavia. Eikö olisi oikeammin sanoa, että on kysytty suomenkielisten mielipidettä?**

”No joo, olet oikeassa”, Pajunen sanoo.

Pajunen kertoo Taloustutkimuksen tutkineen pilottikokeilussaan myös maahanmuuttajataustaisten puoluekantoja. Tutkimuspilotti tehtiin sisäiseen käyttöön, eikä Pajunen halua kertoa, mikä verran tulokset mahdollisesti erosivat kanta- väestöstä.

Ylen Poliitiikka ja yhteiskunta -toimituksen päällikkö **Paula Pokkinen** kertoo, että vieraskielisten parempi tavoittaminen Ylen tilaamissa kannatusmittauksissa on parhaillaan pohdinnassa. Kuntavaalit lähestyvät, ja esimerkiksi niihin liittyvistä gallupeista halutaan mahdollisimman luotettavia.

”Olemme juuri käyneet Taloustutkimuksen kanssa keskustelua siitä, miten kyselyt vuoden 2025 alusta alkaen toteutetaan.”

Pokkinen ei halunnut joulukuussa tehdyssä haastattelussa kommentoida keskeneräisiä neuvotteluja tarkemmin.

”Asiaa on pohdittu jo aiemminkin”, Pokkinen sanoo.

”Yritämmehän muussakin vaalisisällössämme ottaa eri kielet huomioon.”

VERIANILTA OMAN PUOLUEKANNATUKSELYNSÄ tilaavassa *Helsingin Sanomissa* kyselyn mahdollista monikielistämistä ei toistaiseksi ole

”Meidän täytyy jatkossa viestiä yksittäisille poliiseille paremmin, että ei ole mitään perusteita estää ja kieltää kuvaamista yleisellä paikalla.”

Helsingin poliisin ylikomisario Patrik Karlsson. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Journalistin viime vuoden toiseksi luetuin juttu verkossa oli *Aamulehden* entisen toimittajan **Matti Kuuselan** haastattelu, jossa hän kertoi katuvansa toimittajaksi ryhtymistä. Juttu ilmestyi 25. maaliskuuta. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

mietitty, kertoo politiikan toimituksen esihenkilö **Hanna Mahlamäki**. Myös *Helsingin Sanomat* kertoo gallupeidensa olevan väestöllisesti edustavia. **Miten hyvin Verianin kysely kattaa vieraskielisten äänestäjien mielipiteet?**

”Olemme Verianin tilastotieteellisen osaamisen varassa”, Mahlamäki sanoo.

Mahlamäen mukaan *Helsingin Sanomat* ei ole käynyt Verianin kanssa keskusteluja siitä, pitäisikö vieraskielisten osuutta tutkimuksissa pyrkiä lisäämään.

”Toki olemme tilaajana muuten keskustelleet tutkimusmenetelmästä”, Mahlamäki sanoo.

Maahanmuuttajat ovat monimuotoinen ja -taustainen joukko. Se on Mahlamäen mukaan yksi syy sille, miksi *Helsingin Sanomilla* ei ole välittömiä suunnitelmia kielivähemmistön tavoittelemiseksi tulevissa tutkimuskyselyissään.

”Emme ajattele, että kasvava maahanmuuttajaväestö olisi jokin monoliitti”, Mahlamäki sanoo.

”Tämä ei ole kustannuskysymys. Mutta gallupit ovat vain pieni osa journalismiamme. En tiedä, olisiko lisäpanostus juuri tähän meille kovin relevantti. Me teemme paljon muita juttuja muista tähän teemaan liittyvistä asioista: maahanmuuton vaikutuksista ja työperäisen maahanmuuton tarpeesta.”

Myöskään *Helsingin Sanomien* kannatuskyselyn toteuttavan Verianin **Sakari Nurmela** ei pidä maahanmuuttajien nykyistä laajempaa tavoittamista ajankohtaisena ongelmana. Nurmelan mukaan Verianin ostamassa puhelinnumerodatassa ei ole rajattu vastaajien äidinkieltä suomeen ja ruotsiin.

”Puhelinnumero-otoksessa kaikilla numeroilla on yhtä suuri mahdollisuus sattua otokseen, kaikenlaisilla ihmisillä. Käytämme taustalla ikä-, sukupuoli-, ja aluekiintiöitä, mutta emme muunlaisia.”

Puhelinhaastattelut kuitenkin tehdään suomeksi. Suomea taitamaton ei helposti pysty vastaamaan kysymyksiin, vaikka puhelimeen vastaisikin.

”Muiden kielten mukaan ottamiselle ei ole estettä”, Nurmela sanoo.

”Harva tilaaja vain haluaa maksaa siitä. Meillä ei tällä hetkellä ole kieliryhmille omia kiintiöitä tutkimuksissamme.”

Uskotko, että tällaisia kiintiöitä on jatkossa oltava?

”Asiaa on syytä seurata tarkasti. Ymmärrän hyvin, miksi tästä kysytään. Olisi hienoa, jos kaikki otokset olisivat tälläkin tavalla edustavia. Yritämme ratkaista asian, jos se koituu ongelmaksi, mutta vielä niin ei ole.”

TAMPEREEN YLIOPISTON TUTKIJAJosefina Sipinen pitää selvänä, että kyselytutkimukset eivät tavoita vähemmistöjä.

”Väestö moninaistuu koko ajan. Vähemmistöjen tavoittaminen vaatii spesifiä otosta. Varsinkin näin heterogeenisen ryhmän kohdalla kuin Suomeen muuttaneet se on todella hankalaa ja kallista”, Sipinen sanoo.

Sipinen tutkii maahan muuttaneiden poliittista kiinnittymistä yhteiskuntaan. Hän vertaa maahanmuuttajien puoluekannatuksen tutkimisen mahdollista kustannusta THL:n teettämään maahanmuuttajien terveystutkimukseen.

”Se maksaa satoja tuhansia ja silti siellä on katoa tiettyjen ryhmien osalta.”

Sipinen ei kuitenkaan näe puoluekannatuskyselyissä suurta ongelmaa.

”En pidä tilannetta dramaattisena. Pitää muistaa, että kaikkiin väestökyselyihin liittyy vinoumia. Vastaaminen kyselyyn edellyttää yleensä yhteiskuntaan kiinnittymistä. Katetaanko niillä siis useinkaan koko väestöä”, Sipinen kysyy.

”Puoluekyselyissä vinoumaa pienentää se, että kaikki eivät äänestä. Maahanmuuttajien osuus kuntavaaleissa äänioikeutetuista on noin kymmenen prosenttia. Heistä ehkä joka neljäs äänestää. Gallupien tarkoitus on mitata kannatusta ja ennakoita vaalitulosta.”

Se on toistaiseksi onnistunut melko hyvin, Sipinen sanoo. ●

Mielipidemittauksia tekevät tutkimuslaitokset

- Verian: Aiemmin Kantar TNS. Tekee muun muassa *Helsingin Sanomien* puoluekannatusmittausta ja puolueisiin liittyviä mielikuvia tutkivaa Puoluebarometriä.
- Taloustutkimus: Toteuttaa muun muassa Ylen puoluekannatuskyselyt ja EVA:n tilaamat arvo- ja asennetutkimukset.
- IRO Research: Tunnetaan muun muassa Tuhat suomalaista -kyselystään ja ruokatrenditutkimuksestaan.

LÄHES KAKSI KOLMESTA OIREILEE PSYYKKISESTI ELOKUVA- JA TV-ALALLA

Elokuva- ja tv-alalla työskentelevistä oireilee psyykkisesti lähes kaksi kolmesta työntekijästä. Määrä on kolminkertainen muuhun suomalaiseen työikäiseen väestöön verrattuna.

Tämä ilmenee Työterveyslaitoksen kyselystä, johon vastasi yli 600 alan ammattilaista.

Alan erityispiirteitä ovat esimerkiksi lyhyet työsuhteet, pitkät työpäivät ja työskentely epäsäännöllisinä vuorokaudenajoina. Tuotantojen resurssit ovat usein niukat ja riittävän rahoituksen hankkiminen on haastavaa.

Joka toinen alalla oleva joustaa usein työajoista. Se voi johtaa negatiiviseen kierteseen: jaksotyön tasoittumisvapaita käytetään työntekoon ja tuotantojen välisiä työttömyysjaksoja työstä palautumiseen.

Työterveyslaitoksen tutkijat **Päivi Vanttola** ja **Heli Ansio** suosittelevat psyykkiseen oirehdintaan puuttumista ja työstä palautumisen mahdollistamista myös tuotantojen aikana.

Manu Marttinen

Lue lisää aiheesta sivulta 39.

JULKISEN SANAN NEUVOSTO SAI LÄHES ENNÄTYSMÄÄRÄN KANTELUITA

Julkisen sanan neuvosto vastaanotti viime vuonna vajaat 700 kantelua. Kantelumäärä laski hieman ennätysvuodesta 2023, jolloin JSN vastaanotti 739 kantelua.

Puheenjohtaja **Eero Hyvösen** mukaan kanteluita oli saapunut 12. joulukuuta mennessä 649 kappaletta. Hyvönen ennakoi määrän nousevan lähelle 700:aa.

Puheenjohtaja ja valmistelijat käsittelivät viime vuonna 565 kantelua, joista puheenjohtaja karsi 516.

Koko neuvosto antoi ratkaisunsa 53 kanteluun, joista osa oli saapunut käsittelyyn jo vuoden 2023 puolella. Ratkaisujen langetusprosentti oli 43.

”Viime vuonna voimistunut ilmiö oli protestikantelut, joilla ihmiset ilmaisevat tyytymättömyytensä median julkaisupäätöksiin. Nämä päättyvät lähes automaattisesti karsintaan”, Hyvönen sanoo.

Manu Marttinen

OIKAISU

Journalistissa 10/2024 sivulla 7 julkaistussa sitaattinostossa oli väärä nimi. Kyseessä oli **Esko Juholan** kirjoitus, ei Juha Eskolan.

ARBETARBLADET ALLEKIRJOITTI SOPIMUKSEN FREETYÖSTÄ

Journalistiliitto teki marraskuussa sopimuksen *Arbetsblad*et-lehden kanssa itsensätyöllistäjien työehdoista. Journalistiliitto on jo aiemmin tehnyt samanlaisen sopimuksen freelancerien työehdoista ja palkkioista Arthousen, Jalavan, Tietosanomien, *Demokraatin* ja *Kansan Uutisten* kanssa.

Lisäksi *Hufvudstadsbladet*, *Borgåbladet* ja *Västra Nyland* nostavat freelancereidensa palkkioita loppuvuoden aikana lehdistön kuluvaan syksyn palkankorotusten mukaisesti. Liitto jatkaa keskusteluja freetyön ehdoista ammattiyhdistysten lehtien kanssa.

Manu Marttinen

Media hylkää kilpailuvalttinsa, kun se luopuu tärkeysjärjestyksestä

Painettujen sanomalehtien kuolema nykyisessä laajuudessaan näyttää niin varmalta, että nekrologia voi alkaa jo laatia. *Kaleva*, *Karjalainen* ja *Ilkka-Pohjalainen* ovat luopuneet sunnuntainumeroistaan. *Kainuun Sanomat* ja *Keskipohjanmaa* ilmestyvät viitenä ja *Lapin Kansa* kolmena päivänä viikossa.

Etenkin yhdestä asiasta tulen kaipaamaan (pian) edesmennyttä: printti koostaa maailman tapahtumat uutishierarkiaan tavalla, jota ei ole vielä onnistuneesti toteutettu digitaalisessa mediassa. Paperisen sanomalehden etusivulla on rajallinen määrä tilaa ja se tarjoaa valmiin sapluunan isoille ja pienille uutisille, featurejutuille ja politiikan aiheille. Etusivun kokoaminen vaatii valintoja siitä, mikä on lukijalle kulloinkin tärkeää.

Toimitus voi panna verkkoetusivun uusiksi lukemattomia kertoja päivässä. Jos uutinen vallankaappauksesta ei vedä, tilalle saattaa nousta juttu ikävästä asiakaspalvelukokemuksesta. Kun avuksi otetaan algoritmit ja tekoäly, jokainen lukija voi saada yksilöllisen uutissyötteen.

Itse arvostan toimituksen harkintaa ja näkemyksellisyttä tärkeistä aiheista. Se on arvokkaampaa kuin algoritmien yritykset ennustaa minua kiinnostavia juttuja. Se, mikä on kiinnostavaa, ei aina ole merkittävää.

Algoritmit eivät kykene arvioimaan tiedon yhteiskunnallista merkitystä kuten ihminen. Algoritmien varassa uutissyötteillä on vaara kaventua yksilöiden ennakkoluuloja vahvistaviksi kupliksi.

KUN MEDIA HYLKÄÄ PAPERILEHDEN visuaalisen järjestyksen, se on samalla menettämässä yhden tärkeimmistä kilpailuvalteistaan sosiaaliseen mediaan verrattuna: kyvyn tarjota hallittava määrä ihmisen kuratoimaa sisältöä. Hälyisessä digitaalisessa maailmassa, jossa sovellukset kilpailevat huomiosta jatkuvasti muuttuvalla tarjonnalla ja

mikroärsykkeillä, jäsenelty kokonaisuus on yhä harvinaisempi.

Lehden ilme ja taitto eivät ole vain tapoja tehdä uutisista visuaalisesti houkuttelevia. Ulkoasu, typografia ja artikkelien sijoittelu ovat journalistisia päätöksiä. Ne tarjoavat lukijalle rakenteen, joka auttaa ymmärtämään juttujen merkityksen ja kontekstin. Ne viestivät, mikä on tärkeää, mikä on taustaa ja minkä on tarkoitus olla hauskaa. Kun hylkäämme nämä rakennetta koskevat periaatteet, journalismi valahtaa muodottomaksi sisällön virraksi, jota on vaikea erottaa sosiaalisen median kohinasta.

Digitaalisessa journalismissa emme ole vielä löytäneet tapaa korvata näitä printin vahvuuksia. Yrityksiä on toki ollut. Esimerkiksi verkon etusivuilla featuresisällön saattaa tunnistaa suuremmista kuvista tai erottuvasta otsikkofontista.

Yksi asia on varma: sosiaalisen median kanssa kilpaileminen ei ole ratkaisu. Journalismi ei voi voittaa TikTokia tai Instagramia sisällön moninaisuudessa tai tiedonvälityksen nopeudessa. Median kilpailuvaltteja ovat luotettavuus ja huolellinen esitystapa.

Vaikka nykyään pidämme tasapaksua syötettä uutismedialle luontaisena verkkoilmaisun muotona, visuaalinen järjestys on jatkuvassa muutoksessa. Paperilehdessäkään ei ole aina ollut etusivua tai edes otsikoita. Kaaos kesytettiin vuosikymmenten ja -satojen aikana luomalla palstoja, vinjettejä ja etusivun vinkkejä.

TOIVOTTAVASTI TULEVAISUUDESTA katsottuna nykyajan verkkosivut vaikuttavat yhtä kaoottisilta ja kömpelöiltä kuin varhaiset paperilehdet aikanaan. Se ei kuitenkaan tapahdu itsestään – tarvitaan ammattitaitoisia journalisteja, aikaa ja vaivannäköä, ja ymmärrys siitä, että maailman järjestäminen on journalismin ytimessä. Muoto itsessään on journalismia. ●

Kirsi Alm-Siira, 50

- MTV:n uutisten toimittaja ja uutisankkuri vuodesta 2005 alkaen. Vuonna 2015 lyhyt työsuhde *Helsingin Sanomissa*.
- Urheiluankkuri ja toimittaja Nelosen uutisissa 2001–2005.
- Työskenteli vuosina 1996–2001 freelancerina. Toimeksiantajia muun muassa *Satakunnan Kansa*, Radio Pori ja *Helsingin Sanomat*. Koulutukseltaan tradenomi 2006 Satakunnan ammattikorkeakoulusta. Ylioppilas 1994 Pomarkun lukiosta.
- Syntynyt Porissa. Asuu Helsingin Punavuoressa. Kaksi tytärtä, avoliitossa.
- Harrastaa ryhmäliikuntatuntien ohjausta ja kuntoilua.

Sinut muistetaan aina tuolilta putoamisesta, **Kirsi Alm-Siira**

MTV Uutisten uutisankkuri arvioi olevansa vähintään yhtä hauska kuin Jan Andersson.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Televisiotyössä tärkeintä on muistaa, miltä asiat ja varsinkin uutisankkurit näyttävät.

Ulkonäöllä on varmasti tässä työssä merkitystä, mutta lähinnä katsojille, sillä palaute koskee 99-prosenttisesti ulkonäköä. Toki vähän pelkään, mitä seurauksia sillä olisi työnkuvani kannalta, jos näyttäisin ulkoisesti kovin maskuliiniselta. Meillä on iltauutisissa aina miesnaispari.

Olet piinallisen tietoinen siitä, että vaikka tekisit toimittajana mitä tahansa, sinut muistetaan aina tuolilta putoamisesta.

Näin se on. Asia ei toki piinaa minua, mutta olen hyvin tietoinen siitä, että en ole tehnyt journalistisella urallani mitään merkittävämpää. Onneksi nykyisin olen turvassa, koska seisomme lähetyksissä – paitsi **Jan Anderssonin** kanssa. Hänen työvuoroillaan me istumme, koska emme seisten mahtuisi tiukkaan kuvarajaukseen.

Tuolilta putoaminen oli silti parasta mitä sinulle saattoi tapahtua, koska se nosti sinut ennennäkemättömään julkisuuteen.

Se teki tunnetummaksi, mutta en osaa sanoa, oliko sillä positiivisia vai negatiivisia vaikutuksia. Olen varonut sitä, että rakastuisin julkisuuteen tai tunnettuna olemiseen. Väittämä on tosi, mutta julkisuuden tuomista seurauksista en ole ihan varma.

Uutisankkurina työskentely kannattaa erityisesti siksi, että julkisuus tuo sinulle juontokeikkoja, joista oikeasti maksetaan jotain.

On totta, että juontokeikoista maksetaan todella hyvin. Yksi juontokeikka vastaa noin parin viikon työtä Maikkarilla, mutta tekisin silti uutistöitä, vaikka juontokeikkoja ei tulisikaan. On illuusio, että juontaminen olisi helppoa ja siitä saisi ilmaista rahaa. Ei saa, vaan ne vaativat todella paljon taustatöitä.

Jos toimittaja tekee jutustaan mielestäsi huonon juontotekstin, kollegat ympärilläsi kuulevat suorasanaisen mielipiteesi siitä.

Vihaan sitä, jos ”suorapuheisuudella” peitellään huo-

noa käytöstä tai ikävästi sanomista. Sellainen en ole. Olen ystävällinen ja kannustava, mutta en halua koskaan sanoa juonnossa mitään sellaista, mitä en itse ymmärrä. Silloin hinkkaamme tekstiä niin kauan, että minä ymmärrän sen.

Maikkarilaiset haastoivat työnantajansa oikeuteen epätasapuolisesta kohtelusta lomien jakamisessa. Sinä et ay-käihin osallistu, koska niistä tulee ikävä fiilis.

Ammattiliittoasia on minulle todella vaikea kysymys. Olen käyttänyt sen miettimiseen todella paljon aikaa. Yrittäjänä minua on pänninyt se, että ay-liike ajoi aikanaan vain vakituisten kuukausipalkkaisten asiaa yt-neuvotteluissa. Nyt maailma on muuttunut ja olen taas paljon pohtinut tätä, eikä minulla enää ole mitään syytä olla kuulumatta liittoon.

Olet puolet lyhyempi, mutta tuplasti hausempi kuin juontajakollegasi Jan Andersson.

Haluaisin sanoa, että asia on justiinsa näin. Olen toki häntä noin puolet lyhyempi, mutta Jan Andersson on kyllä käsittämättömän hauska ihminen, joten olemme vähintään yhtä hauskoja tai sitten Andersson on jopa vähän hausempi.

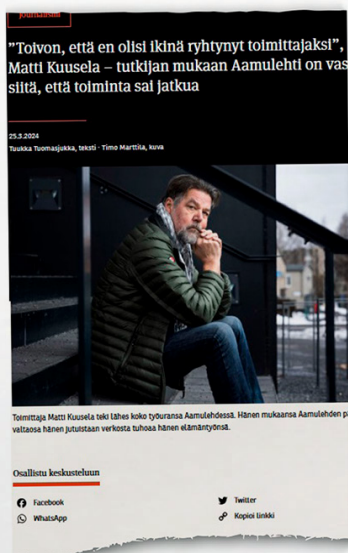
Piipahdit vuonna 2015 Helsingin Sanomissa, mutta et viihtynyt, koska siellä työskentely oli ankeaa ja asiakeskeistä.

Keksin itselleni sinne mieluisan työtehtävän sosiaaliseen mediaan liittyen, mutta päädyin esihenkilöksi. *Hesarissa* ei ollut mitään vikaa, mutta löysin itseni hallinnointihelvetistä, työstä, jossa en todellakaan ollut hyvä. Tein parhaani, mutta olin kuin pieni hiiri hevosten este-radalla. Siitä ei vaan tullut mitään, joten palasin noin vuoden jälkeen Maikkarille.

Laulat usein työvuorojen aikana deskissä, ja koska olet televisiotähti, miksi et laulaisi.

Lauleskelen kyllä paljon kaksimielisiä tai härskejä lauluja tyyliin **Junnu Vainion** *Isojen poikien lauluja*, mutta olen äärimmäisen epämusikaalinen ja minulla on huono lauluaani. Jostain syystä työkaverit harvemmin pyytävät minua vaikenemaan, toisin kuin lapseni kotona. ●

Tällainen oli media-alan vuosi 2024

Vuoden 2024 isot journalismikeskustelut saivat alkunsa toimittaja Matti Kuuselan elämäkerrasta, toimittaja Lauri Nurmen ex-pääministeri Sanna Marinia (sd.) käsittelevästä tietokirjasta ja Seiskan uutisesta koskien Ylen päätoimittajaa Riikka Räisästä.

Sepite, virheiden korjaus ja taustakeskustelut puhuttivat

Vuosi 2024 oli journalismikeskustelujen vuosi. Keväällä *Aamulehti* selvitti eläköityneen toimittajansa **Matti Kuuselan** juttujen paikkansa pitävyyttä sen jälkeen, kun tämä kertoi elämäkerrassaan keksineensä asioita artikkeleihinsa. Selvityksessä tarkastelluista yli 600 jutusta noin viisi prosenttia sisälsi eettisiä ongelmia. *Aamulehti* poisti Kuuselan jutut verkosta kirjan julkaisun jälkeen ja palautti ne kesällä saatetietojen kanssa. Syyskuussa *Aamulehti* sai Julkisen sanan neuvostolta vapauttavan päätöksen koskien Kuuselan juttujen väliaikaista poistamista verkosta. Neuvoston mukaan päätoimittajalla oli harkintavaltansa puitteissa oikeus poistaa jutut väliaikaisesti asian selvittämisen ajaksi. Neuvosto kuitenkin totesi, että yleisölle olisi ollut suotavaa kertoa jo poistamishetkellä juttujen palauttamisesta.

Syyskuussa *Seiska* uutisoi Ylen uutis- ja ajankoh- taistoimituksen päätoimittajan **Riikka Räisäsen** iskeneen varatun työntekijän. Viisi päivää myöhemmin lehti oikaisi uutisestaan tusinan verran virheitä ja vaihtoi otsikkoon, että varattu

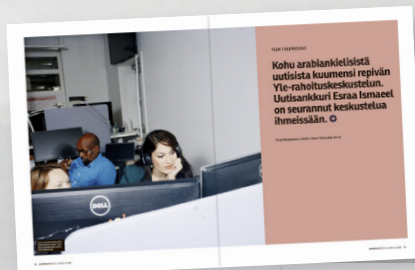
työntekijä iski päätoimittajan. Alkuperäinen uutinen kuitenkin levisi laajalti muussa mediassa. *Seiskan* ja *Keskisuomalaisen* päätoimittajat eivät halunneet kommentoida virheiden jälkihoitoa. Marraskuussa poliisi aloitti esiselvityksen *Seiskan* juttukokonaisuudesta.

Lokakuussa puitiin taustakeskustelun ja haastattelun rajaa, kun *Iltalehden* politiikan toimittaja **Lauri Nurmi** käytti tietokirjassaan ex-pääministeri **Sanna Marinin** (sd.) kanssa käymiään vanhoja keskusteluja. Marinin mukaan niiden lainaamiseen ei ollut hänen lupaansa. Nurmen mielestä Marin oli puhunut hänelle ymmärtäen, että hän saattaisi myöhemmin kirjoittaa aiheesta kirjan. Jatkojutuissa päätoimittajat vakuuttivat taustakeskustelun ja haastattelun rajan olevan journalistille selvä.

Lokakuussa uudistuneet *Journalistin ohjeet* eivät edelleenkään kiellä sepittämistä kokonaan. Sen sijaan ohjeet ottavat aiempaa laajemmin kantaa siihen, miten virheiden korjaamisesta ja juttujen muuttamisesta tulee kertoa.

Yleisradio aloitti jättimäiset muutosneuvottelut

Yleisradio aloitti marraskuussa media-alan historian suurimmat muutosneuvottelut, joissa uhan alla on 375 työpaikkaa. Neuvottelut ovat ensimmäinen osa Ylen kolmivaiheista säästöohjelmaa vuosille 2025–2027. Säästöjen taustalla ovat Ylen rahoituksen isot leikkaukset, joista parlamentaarinen työryhmä päätti syyskuussa. Ylen rahoituksen lisäksi kesällä keskusteltiin yhtiön henkilöstölleen järjestämistä monimuotoisuus- ja koulutuksista. Syyskuussa etenkin perussuomalaiset poliitikot kritisoivat Ylen uusia vähemmistökielisiä uutisia.

Lokakuun *Journalisti* haastatteli yläläisiä ja Yleen kohdistuvista säästöistä päättäneitä poliitikkoja.

Suomi jälleen sanan- vapausvertailun viides

Suomi oli Toimittajat ilman rajoja -järjestön lehdistönvapausvertailussa jälleen viides. Vertailun julkistamisen yhteydessä toukokuussa järjestö arvioi kansainvälisen yhteisön epäonnistuneen toimittajien suojelussa Gazassa. Committee to Protect Journalists -järjestön mukaan Israelin hyökkäyksessä Gazaan on kuollut jo melkein 140 journalistia.

Jäähyväiset printteille

Kameraseura lopetti Kamera-lehden julkaisemisen kesäkuun numeroon. A-lehtien kustantaman *Imagen* viimeinen printtinumero ilmestyi elokuussa. Lehti jatkaa verkossa osana yhtiön Apu360-verkkopalvelua. Otavamedian kustantaman *Vene*-lehden viimeinen numero ilmestyi

joulukuussa. Osa *Veneen* sisällöistä siirtyi osaksi yhtiön toista veneilylehteä *Kipparia*. Alma Media lopetti *Kauppalahden* painetut liitelehdet *Option* ja *Faktan* vuodenvaihteessa, kuten myös lääkäreille suunnatun *Mediuutiset*-lehden. *Lapin Kansan* printti muuttui kolmipäiväiseksi syyskuussa.

Lyhyesti

Media-alan irtisanomisten määrä jatkoi kasvuaan. Vuoden 2024 muutosneuvotteluissa menetti työnsä Journalistiliiton arvion mukaan 77 toimituksissa työskentelevää.

Luetuin lehti oli KMT 2024-mittauksen mukaan *Iltta-Sanomat*, joka keräsi 2,81 miljoonaa lukijaa viikossa printissä ja verkossa. Kakkosena oli niukalla erolla *Iltalehti*, jota luki viikossa 2,79 miljoonaa lukijaa.

Finnpanelin kuukausittaisen mittausten mukaan suosituimpien ohjelmien joukossa olivat esimerkiksi *Tanssii tähtien kanssa*, *Elämäni Biisi*, *Masked Singer Suomi*, *Vain elämää* sekä *Ylen puoli yhdeksän uutiset*.

Tekoäly tuli eetteriin

Bauer Median 11 radiokanavaa ottivat huhtikuussa käyttöön tekoälyn lukemat uutiset. Bauer Median kanavia ovat muun muassa Radio Nova, Iskelmä ja Radio Nostalgia. Radio Keski-suomalainen kokeili toukokuussa tekoälyn lukemia uutisia. Kanava otti ne marraskuussa säännölliseen käyttöön arki-ilta-päivisin.

Journalistiliitto solmi sopimuksia freelancerien työehdoista

Journalistiliitto solmi sopimuksen freelancejournalistien ja -kustannustoimittajien vähimmäistyöehdoista *Kansan Uutisten*, *Demokraatin*, *Arbetsbladeten*, *Art Housen*, *Jalavan* ja *Tietosanomien* kanssa. Liitto neuvottelee yksittäisten toimijoiden kanssa, koska Medialiitto kieltäytyy neuvottelemasta asiasta Journalistiliiton kanssa.

Journalisti täytti sata ja uusi päätoimittaja aloitti

Journalisti täytti sata vuotta. Juhlavuoden tapahtumiin kuuluivat muun muassa Journalistin päivä-seminaari 10. lokakuuta iltajuhlineen. Touku-kuussa lehden juhlanumeron tekivät Tampereen yliopiston journalistiikan opiskelijat. Maaliskuussa lehden uudeksi päätoimittajaksi valittiin **Marja Honkonen**.

Tutkija Ilmari Hiltunen puhui Journalistin päivässä häirinnän vaikutuksista journalistiin.

KUVA: HELI SAARELA

3,9%

Journalistiliitto selvitti viime kevään ja kesän aikana työsuhteisten jäsentensä palkat. Tutkimuksen mukaan

media-alan kokonaisansio on nyt keskimäärin 4 168 euroa kuukaudessa. Se käsittää peruspalkan ja sen päälle maksetut vuoro- ja muut lisät. Nousua kahden vuoden takaisesta on 3,9 prosenttia. Ansioiden nousu on hyvä asia. Samaan aikaan inflaatio on ollut reilusti korkeammalla tasolla. Euroja on ollut käytössä enemmän, mutta niillä on saanut vähemmän.

JOURNALISMI JA ILMASTONMUUTOS

**Kerttu Kotakorpi toivoo
ilmastojournalismin
uskovan parempaan,
vaikka se on vaikeaa.
Katastrofiuutisten rinnalle
tarvitaan uskoa tulevaan. ➔**

Manu Haapalainen, teksti • Outi Törmälä, kuvat

Mielenosoittajat sotkivat eduskuntatalon.”

”Eduskuntatalo töhrittiin.”

”Eduskuntatalon pylväät töhrittiin.”

Kerttu Kotakorpi huokaisee sarkastisesti esitellessään lehtiotsikoita Helsingin Lasipalatsin

Bio Rex -salin lavalla. Hän on tullut satavuotiaasta *Journalistia* juhlistavaan Journalistin päivään kertomaan, mikä suomalaisessa ilmastojournalismissa on pielessä.

Jutut käsittelevät Elokapinan ja ruotsalaisen Återställ Vätmarker -ryhmän iskua, jossa eduskuntatalon pylväät värjättiin maalilla verenpunaisiksi.

Mielenosoittajien viesti jäi otsikoissa piiloon. Iskulla kritisoitiin nykyisin Neova-nimellä toimivan, suomalaisen valtionyhtiö Vapon osuutta turvetuotannossa Ruotsissa.

Olisiko asia ollut tärkeämpi kuin pylväät, Kotakorpi kysyy.

Yleisö koostuu journalisteista, mutta useimpia Kotakorven suorasukainen tyyli naurattaa. Mediakriitikki tuntuu tervetulleelta.

MUUTAMAA VIKKOA MYÖHEMMIN Kotakorpi istuu Yleisradion Mediatalon neuvotteluhuoneessa. Hän tunnistaa arvostelleensa esityksessään median kirjoittelua osin ohueltakin pohjalta. Ajatuksena oli kertoa, miten media voisi tehdä mieleenpainuvampaa ja vaikuttavampaa journalismia ilmastonmuutoksesta: mitä media tällä hetkellä tekee ja mitä sen pitäisi tehdä.

”Mutta niistä mielenosoitusjutuista en oikeastaan ollut lukenut muuta kuin otsikot”, hän nauraa.

”Näinhän journalismia arvostellaan. Näin otsikon, ja olipa paska juttu!”

Elokapina ja Återställ Vätmarker saivat kyllä ilmasto- viestinsä läpi mediassa, Kotakorpi myöntää nyt.

”Kyllähän turvetuotannon eettisyyttä pohdittiin lopulta aika paljon.”

ILMASTONMUUTOKSESTA RAPORTOIMINEN on Kerttu Kotakorvelle sydämen asia. Hän lopetti viime elokuussa 15 vuotta kestäneen työrupeamansa Yleisradion meteorologina.

Nyt Kotakorpi työskentelee Ylen luontotoimituksessa. Uusi pesti antaa mahdollisuuden kertoa suomalaisille planeetan hätätilasta huomattavasti suuremmin, journalistisemmin.

Elokuun lopussa Yle Areenaan ilmestyi kuusiosainen, toimittaja **Markku Sipin** kanssa tehty reportaasisarja *Kerttu ja Markku – Toivoo etsimässä*. Sarja kertoo maailman tilasta monipolvisesti mutta konkreettisesti, sekä henkilökohtaisella että systeemitasolla. Kotakorpi ja Sipin työskentelevät sarjan parissa puolentoista vuoden ajan ennen uutista Kotakorven uudesta työstä.

Toivoo etsimässä on yksi vastaus Kotakorven omaan kysymykseen, millaista ilmastonmuutosta käsittelevä journalismi voisi olla. Kotakorven ja Sipin journalismi on kaunistelematonta, mutta kaikkea muuta kuin toivotonta. Toivoo etsitään ja myös löydetään, vaikkei se aina ole helppoa.

Tekijät halusivat rajata ohjelmasta pois sellaiset usein mediassa esiin nostetut teknologiset innovaatiot, joiden toteutuminen on vuosikymmenten päässä tai kaiken kaikkiaan epävarmaa, esimerkiksi vetytalouden. He halusivat kertoa asioista, joihin voi kiinnittää toivonsa nyt eikä viidentoista vuoden päästä.

Ohjelmaa katsoessa ei jää epäselväksi, miksi Kotakorpi vaihtoi meteorologin työt ilmastoreportterin hommiin.

”Tämä on mielestäni kaikista tärkeintä”, Kotakorpi sanoi ohjelmasarjan aiheesta *Iltalehden* haastattelussa.

Toivoo etsimässä -sarjan ilmestymisen jälkeen on tapahtunut paljon sellaista, joka ei kuitenkaan anna syytä toivoon.

Donald Trump on valittu uudelleen Yhdysvaltain presidentiksi. Hän aikoo presidenttikautensa aikana jarruttaa ilmastonmuutoksen vastaisia toimia niin paljon kuin pystyy, ja pystyyhän hän.

Bakun ilmastokokous COP29 päättyi ilman suuria läpimurtoja. Rikkaat maat rahoittavat kehittyvien maiden ilmastotoimia jatkossakin, mutta eivät arvioiden mukaan läheskään riittävästi.

Maapallo lämpenee, eivätkä päättäjät halua tehdä tarpeeksi.

Luontokato etenee. Edes raakkujen jyrääminen metsäpuroon ei tunnu millään lailla poikkeukselliselta esimerkiksi suomalaisten ”erityisestä luontosuhteesta”.

Espanja palaa ja tulvii.

Suomessa hallitus on saanut eduskunnan hyväksymään Yleä koskevat massiiviset leikkaukset, joiden seurauksena sadat yleläiset menettävät työpaikkansa. Sen seurauksena suomalaiset todennäköisesti saavat aiempaa vähemmän tärkeää tietoa.

Ylen myllerrykset ovat vaikuttaneet myös juuri uudessa toimituksessa aloittaneen Kotakorven työhön.

”Syksyn aikana olisi ollut varmaan tarkoitus suunnitella jotain uutta”, hän sanoo.

”Mutta tämä on melko hankala aika miettiä sellaista. Olemme toivoneet, että *Toivoo etsimässä* saisi jossain muodossa jatkoa. Varmaan saakin, mutta nyt ei voi tietää missä muodossa.”

MARRASKUUSSA *Suomen Kuvalehti* julkaisi Kotakorven laajan haastattelun, jossa hän kritisoi suorin sanoin muun muassa suomalaisen maataloustukijärjestelmän vaikutusta ruoantuotannon lihavoittoisuuteen. Jutusta tehdyn Facebook-julkaisun kommentit ovat täynnä öyhötystä ja työttölyä.

”Kerttu on huomannut Ylen elättinä mistä rahaa saa”, eräs kommentoija arveli.

”Ymmärtääkö nämä kerttulit, että ihmisten on syötävä”, taivasteli toinen.

”Kotakorpi pois telkusta”, toivoi kolmas.

Toivoo etsimässä on Kotakorven mukaan kuitenkin otettu hyvin vastaan myös sosiaalisessa mediassa. Hän kertoo etsimällä etsineensä somesta negatiivista palautetta – koko lailla turhaan.

”Sarja on koskettanut monia”, hän sanoo.

Jopa ilmastonmuutosteemoista eri lailla ajattelevat ovat kiittäneet sarjaa avaavaksi ja oivaltavaksi, Kotakorpi hämmästelee.

Ehkä ilmastonmuutos vaatii aina jonkin konkreettisen katastrofitulvan tullakseen huomatuksi.

Kerttu Kotakorpi, luontotoimittaja

”Toivon ja omien tunteidemme esiin tuominen ovat ilmeisesti koskettaneet monia”, hän sanoo.

”Siitä kiitos ohjaaja **Gitte Enjalalle**, joka pakotti meidät näyttämään tunteitamme ja vei ohjelman visuaalista puolta lifestyle-kuvaston suuntaan.”

Varsinkin Markku Sipi näyttää sarjassa tunteensa avoimesti. Läsä ovat niin itku kuin riemukin – jälkimmäinen mieleenpainuvimmin Dubain viimevuotisen ilmastokokouksen saavutuksiin liittyen. Dubain osallistujamaat sitoutuivat nollaamaan hiilipäästönsä vuoteen 2050 mennessä.

”Tunteiden näyttäminen oli ohjelmaa tehdessä vaikeinta”, Kotakorpi sanoo.

”Enhän minä ole sellaiseen meteorologiroolissani totunut. Mutta ajattelemme, että tunteet saavat muutoksia aikaan ihmisissä, ei aina pelkkä tieto.”

Tästä hän pääsee ilmastojournalismin puutteisiin. Tunteet ovat siinä läsä harvoin, Kotakorpi sanoo. Ero esimerkiksi Ukrainan sota tai muutama vuosi sitten koronakriisiä koskeneeseen uutisointiin on Kotakorven mukaan dramaattinen.

Näiden kriisien yhteydessä on kirjoitettu paljon myös siitä, miten lamaannuttavien ja masentavien uutisten kanssa voi tulla toimeen ja pärjätä.

Kotakorpi kohottaa äänensä puolittaiseen huutoon.

”Missä on tällainen keskustelu ilmastonmuutoksesta”, hän kysyy.

”Silloin kun sitä on, se keskittyy helposti nuoriin ja on otteeltaan holhoavaa, ikään kuin heidän ahdistuksensa olisi jotenkin väärin.”

Sotaan liittyen on sallitumpaa sanoa, että ahdistus on luonnollista ja yleistä, Kotakorpi väittää.

Erityisesti Ukrainan sota myös usein jyrää yhtä lailla tärkeät ilmastoaiheet uutisagendalta. Onko **Putinin** ja sodan uhka myyvämpi siksi, että se on ajallisesti välittömämpi? Venäjä voisi kai teoriassa iskeä Suomeen koska vain. Ilmastonmuutos taas on vuosikymmenten mittainen hidas prosessi.

”Niin. Vaikka näkyyhän ilmastonmuutoskin koko ajan. Ehkä se vaatii aina jonkin konkreettisen katastrofitulvan tullakseen huomatuksi”, Kotakorpi sanoo.

KOTAKORPI KERTOO haaveilleensa yleistajuisesta, koko kansan ilmastonmuutosohjelmasta jo noin vuodesta 2016 alkaen. Toimittaja Markku Sipin tavattuaan hänen

ajatuksensa konkretisoitui.

”Oli Markun ajatus, että tämän pitää olla *Hyvät uutiset*. Kukaan ei jaksakaan epätoivon saarnaamista.”

Muun muassa opettajat ovat kiittäneet sarjaa nuorille sopivaksi. Moni nuori taas kertoo vanhempiensa havahduneen puhumaan ilmastonmuutoksesta uudella tavalla, Kotakorpi sanoo.

”Nämä ovat ehkä eniten vau-juttuja, mitä ohjelman tekijänä voi saada aikaan.”

Kotakorpi korostaa pitävänsä suomalaista ilmastojournalismia laadukkaana: sen tehtävä on nimenomaan tuoda esiin tilanteen epätoivoisuus.

Toivoa etsimässä on tarkoitettu omaksi, positiivisemmaksi osatotuudekseen katastrofiuutisten rinnalle, hän sanoo. Kotakorven mukaan on yhtä lailla totta, että toivoa on.

”Meidän ohjelmamme systeemitason hitaat muutokset eivät sovi uutismaailmaan niin hyvin, mutta halusimme tuoda omalta osaltamme niitäkin esiin”, Kotakorpi sanoo.

”Ehkä osa ihmisistä voi kokea ilmastotematiikan näin käsiteltynä enemmän omakseen.”

Kotakorpi myöntää, ettei toivon etsiminen ollut ohjelman teon aikanakaan aina helppoa.

”Olen tainnut sanoa tämän syksyn aikana aika moneen kertaan, että onneksi emme tee tätä juuri nyt. Pelkäsimme kyllä sarjaa tehdessämme, että millaiseen maailmaan se ilmestyy.”

Esimerkiksi merten tilaa käsittelevässä jaksossa *Kohtalonkysymys* edes Kotakorpi ja Sipi eivät aina oikein löydä toivoa. ”Näyttää siltä, ettei merten lämpenemistä voi enää pysäyttää”, Sipi sanoo jakson alussa.

Hän näyttää olevan purskahtamaisillaan itkuun.

”Kyllä me mietimme, että toteutuuko palvelulupauksemme, jos tämä jakso on tällainen”, Kotakorpi sanoo.

VUODEN 2024 YK:N ILMASTORAPORTIN mukaan maailma on jo nyt peruuttamattoman katastrofin kynnyksellä. Ilmastonmuutoksen seuraukset iskevät maapallolla ennen pitkää jokaiseen. Merten pintalämpö ja globaalit lämpötilat nousevat ennätysvauhtia. Jäätiköt sulavat silmiemme edessä ja metsäkatot etenee.

Kotakorpi kieltäytyy näkemästä näitä uutisia tai esimerkiksi Trumpin uudelleenvalintaa kuolin-

Suomalaisen median pitäisi olla tiukempi poliittisia päättäjiä kohtaan, Kerttu Kotakorpi sanoo. "Olisi tärkeää kysyä, mitä Suomi tekee ilmastonmuutokselle, ja teemmekö tarpeeksi."

Talouskasvu on ollut yhteiskunnallista keskustelua hallitseva raami niin pitkään. Minusta ympäristön kantokyky on paljon selkeämpi raami.

Kerttu Kotakorpi, luontotoimittaja

iskuna ilmastonmuutoksen vastaiselle kamppailulle. Kamppailua on pakko jaksaa puskea eteenpäin tänäkin lisätaakan kanssa. Kotakorven mielestä olisi hyvä, jos toivo ja katastrofiuutiset osattaisiin lomittaa mediassa. Ilmastoraportin julkistus lokakuussa olisi voinut olla siihen hyvä hetki.

"Siinä on lueteltu myös joukko ratkaisuehdotuksia, joiden avulla lämpenemistä voitaisiin edelleen hillitä ja pahimpia skenaarioita välttää. Raportin ilmentyminen on hyvä kohta medialle kysyä, mitä meillä Suomessa tehdään tämän eteen."

Mitä muuta ilmastojournalismista sitten voisi muutttaa?

Kotakorpi haluaisi journalistien miettivän jok'ikisen aiheen ja jokaisen jutun kohdalla, olisiko aiheeseen myös joku ilmastokulma. Ilmastonmuutos pitäisi toisin sanoen tehdä entistäkin näkyvämmäksi, koko ajan kaikessa.

Se voi kuulostaa rajulta.

Toisaalta onko se peruuttamattoman globaalin katastrofin äärellä lainkaan liian rajua?

Suomessa kyllä tehdään paljon ja laadukkaita ilmastojuttuja, Kotakorpi sanoo. Ongelma on, että juttuja lukevat lähinnä ne, joita aihe jo valmiiksi kiinnostaa.

"En tiedä, miten hyvin me siinä onnistuimme, mutta halusimme sarjallamme tavoittaa ihmiset, jotka eivät ole kiinnostuneita, joiden mielestä tällä ei ole väliä, joita ei kerta kaikkiaan kiinnosta."

Samalla logiikalla ilmastoaspektin pitäisi olla läsnä matkailujournalismissa, ruokajutuissa ja lifestyleissa.

"Se ei vaadi paljoa. Maininnan, että tällainen vaikutus tällä toiminnalla on", Kotakorpi sanoo.

"Kysytään vaikka matkailuyrittäjältä, mitä asiakkaat ajattelevat päästöistään. Ymmärrän tietysti, että on helpompi soittaa siivousliikkeelle ja kysyä, paljonko pylväiden puhdistaminen maksaa, kuin kysyä paljonko soiden käyttö pilaa vesistöjä."

Käykö tällainen sitten lukijan kannalta liian raskaaksi?

"Voi olla, mutta saa käydäkin. Ainahan journalismissa on ajateltu niin, että pitää kertoa sellaisistakin asioista, jotka voivat monen mielestä tuntua tylsiltä, siksi koska ne asiat ovat tärkeitä. Vaikka jotkut kunnallisvaalit", Kotakorpi sanoo.

Medialla olisi Kotakorven mielestä paljon korjattavaa. Hänen havaintonsa on, että ihmisiä ahdistaa ja jopa lamaannuttaa tiedotusvälineiden perusteellinen ristiriitaisuus.

Yhtäältä ilmastohuolta pidetään esillä, se on uutinen ja kaikkien mielestä tärkeää.

Toisaalta samaan aikaan kannustetaan tienamaan ja kuluttamaan enemmän, hankkimaan uusia ja kalliita asioita ja matkustamaan kauas.

"Miten pystyisimme mediassakin luomaan yhdessä uudenlaisia normeja, että mikä on tavoiteltavaa?", Kotakorpi kysyy.

"Voisivatko sellaisia asioita olla stressittömyys tai se, että on aikaa olla perheen kanssa? Rauhallinen elämä? Talouskasvu on ollut yhteiskunnallista keskustelua hallitseva raami niin pitkään. Minusta ympäristön kantokyky on paljon selkeämpi raami."

Kotakorpi sanoo omistautuneensa juuri suomalaisen herättelyyn. Eikö sitten ole turhauttavaa herätellä juuri suomalaisia, pienen kielialueen kansaa globaalin valtavan ongelman ratkaisuun? Että joutuu toimimaan näin pienessä lokerossa?

"Kaikki muu turhauttaa, mutta ei tuo. Meidän suomalaisten on tärkeää tajuta, että voisimme tehdä enemmän."

Kotakorpi toivoo median pitävän aktiivisesti esillä sitä, miten juuri suomalaiset päättäjät selviävät ilmastonmuutoksen kanssa. Mitä he tekevät? Mitä he jättävät tekemättä? Täyttääkö Suomi kansainväliset velvollisuutensa?

"Sen kautta on synnyttävä ymmärrys siitä, että ei Suomi todellakaan ole vielä tehnyt kaikkea voitavaansa, ja ymmärrys siitä, mikä on vaikuttava toimi juuri tässä ajassa ja mikä ei."

Kotakorven haaveissa media ottaisi mahdollisimman erimielisiä ihmisiä keskustelemaan saman pöydän ääreen – ei kuitenkaan klassiseen huutoväittelyyn, vaan etsimään vaikkapa ilmastotoimenpiteitä, joista ovatkin samaa mieltä.

"Sellaisia vaalikeskustelujenkin pitäisi olla: Etsi joku, joka on kanssasi mahdollisimman eri mieltä ja saavuta hänen kanssaan yksimielisyys jostakin. Poliittikka on kompromissien tekemistä."

MONI ON SITÄ MIELTÄ, että journalismin ei pitäisi aina tyytyä klassiseen puolueettoman raportoin rooliin – ei silloin, kun puhutaan planeetan tulevaisuudesta, ihmisoikeuksien toteutumisesta, eläinoikeuksista, Gazan kansanmurhasta tai yhtä hyvin fasismin noususta.

Pitäisikö median olla näin valtavissa kysymyksissä sitenkin enemmän mieltä, enemmän osapuoli, enemmän aktivisti?

Kotakorpi pitää kysymystä vaikeana.

"Olen ilmasto- ja luontojournalisti, mutta en saa olla aktivisti. Näen, että faktat voivat puhua puolestaan. Sillä on kuitenkin suuri merkitys, miten mediassa esimerkiksi puhutaan ympäristöaktivistien tavoitteista. Ja sillä, kyseenalaistetaanko mediassa Suomen 'kunnianhimoista' ilmastopolitiikkaa."

Tällainen kyseenalaistaminen vaatii tietysti toimitukselta suurta perehtyneisyyttä.

"Ajatustyötä vaatii myös sen vanhan puhutavan kyseenalaistaminen, että talous on aina järjen ääni ja muu haihattelua." ●

Media menettää vapauttaan maailmalla, arvioi IPI:n uusi johtaja Scott Griffen. Suomessa huolettavat mediaoikeudenkäynnit.

Pasi Kivioja, teksti • Sercan Alkan, kuva

Medianvapauden tilanne huolestuttaa Kansainvälisen lehdistöinstituutin IPI:n uutta johtajaa **Scott Griffeniä**. Hän vieraili marraskuun lopulla Suomessa.

”Medianvapaus on kehittynyt maailmalla huonompaan suuntaan. Ihmisoikeustilanne on maailmanlaajuisesti huolestuttava, mitä pahentaa autoritaaristen hallintojen aalto muun muassa Kiinassa ja Venäjällä”, Griffen sanoo.

Griffen nimitettiin IPI:n johtajaksi joulukuussa. Hän hoiti tehtävää jo aiemmin väliaikaisena johtajana.

Griffen työskentelee IPI:n päämajassa Wienissä ja on kotoisin Arizonasta, Yhdysvalloista. Kun hän aloitti IPI:ssä 2012, hänen toimenkuvaansa kuuluivat Latinalaisen Amerikan asiat. Griffenin mukaan median tilanne on muuttunut painajaismaiseksi Meksikossa, jota on kutsuttu toimittajille vaarallisimmaksi maaksi. Huumekartellit ja rikollisjengit murhaavat raastasti myös journalisteja, eivätkä korruptoituneet viranomaiset kykene ratkaisemaan ongelmia.

Venäjällä hallitus on Griffenin mukaan tehnyt kaikkensa ulkomaisten toimijoiden karkottamiseksi, ja itsenäinen media on ajettu maanpakoon. Muutos on ollut nopea ja voimakas. Ukrainassa Venäjä on pommittanut paikkoja, joissa on ollut toimittajia.

Israel puolestaan ei ole päästänyt ulkomaisia toimittajia Gazaan, mihin IPI:kin on kiinnittänyt huomiota.

Toimittajia vastaan masinoidut herjauskampanjat ja disinformaatiohyökkäykset, mediasivustoille tehdyt kyberhyökkäykset ja lähdesuojan vaarantavat tekoälyavusteiset valvontamenetelmät ovat nykyajan uhkia medianvapaudelle.

IPI:n vetämässä mediaa vastaan suunnattujen disinformaationarratiivien tarkkailuprojektissa on kerätty tapauksia Saksasta, Espanjasta ja Itä-Euroopan maista. Tyypillistä on esimerkiksi median syyttäminen valeuutisiksi, poliittisesti puolueelliseksi, globaalien eliitin

äänitorveksi ja perinteisten arvojen heikentäjäksi.

”Yhdysvaltain presidentinvaalien tulos ei yhtään auta tilannetta. Nyt tarvitaan vahvoja ääniä medianvapauden puolesta”, Griffen sanoo.

GRIFFEN TAPASI KOLMEN päivän Suomen-vierailullaan nuoria journalisteja Helsingin Kallion Rytmi-baarissa, osallistui lehdistönvapausilta ja vieraili eduskunnassa. Matkassa oli mukana myös IPI:n hallituksen uusi puheenjohtaja **Márton Gergely**.

Vierailua emännöinyt IPI:n Suomen-komitean puheenjohtaja **Anne Leppäjarvi** kutsui Griffenin Suomeen, koska toivoi IPI:n uuden johtajan tapaavan suomalaisten mediatalojen vaihtunutta johtoa.

”Halusin hänen kuulevan, miten medialla Suomessa menee. Sellaisia asioita, jotka eivät raporteista ja uutisista aina välity”, Leppäjarvi sanoo.

Griffen keskusteli suomalaisten kanssa muun muassa Ylen tilanteesta, Suomen viimeaikaisista mediaoikeudenkäynneistä ja journalistien huolesta, että oikeudenkäyntejä käytetään toimittajien vaimentamiseen. Pelko häirinnästä voi johtaa myös toimittajien itsesensuuriin.

”Olemme Suomessa puhuneet myös naisjournalisteihin kohdistuvasta häirinnästä ja siitä, että viranomaiset eivät juuri tutki näitä tapauksia”, Griffen kertoo.

Leppäjärven mukaan monessa keskustelussa nousi esiin huoli siitä, kuinka hyvin oikeuslaitoksessa ollaan perillä journalismin erityisasemasta.

”Toimituksissa ei pystytäkään enää entiseen tapaan ennakoimaan, mistä mediaoikeudenkäynnit nousevat. Se syö ihmisten aikaa, rahaa ja mielenrauhaa. Samaan aikaan journalistiin kohdistuva häirintä ei ylitä tutkintakynnystä”, Leppäjarvi summaa keskustelua.

Griffen sanoo, että Suomea voi käyttää mallimaana muille, vaikka suomalaista mediajärjestelmää ei sellaisenaan voi siirtää muualle.

”Suomen etuna on kuitenkin mediamyönteisempi

Scott Griffen on työskennellyt Kansainvälisessä lehdistöinstituutissa vuodesta 2012 saakka. Hänet nimitettiin instituutin johtajaksi joulukuussa.

”Olemme Suomessa puhuneet myös naisjournalisteihin kohdistuvasta häirinnästä ja siitä, että viranomaiset eivät juuri tutki näitä tapauksia.”

Scott Griffen, IPI:n johtaja

ympäristö kuin monessa ongelmamaassa. Täällä on yksityistä mediaa, medialuottamus ja medialukutaito ovat korkealla tasolla, ja täällä on toimiva median itsesääntely.”

HUONONA ESIMERKINÄ medianvapauden kehityksestä Euroopassa Griffen mainitsee Unkarin tilanteen.

”Siellä ei ehkä ole avointa toimittajien painostusta, mutta poliittinen järjestelmä kontrolloi mediamarkkinaa.”

Kun Griffeniltä kysyy, missä maassa medianvapauden tilanne on hänen mielestään pahin, hän kysyy, saako sanoa monta vaihtoehtoa.

”Kiinassa tietysti, ja Hongkongin tilanne on sydäntä särkevä. Meksikossa ilman muuta. Listalle voi liittää myös Eritrean, Saudi-Arabian, Georgian ja tietenkin Pohjois-Korean.” ●

IPI

- International Press Institute (IPI) eli Kansainvälinen lehdistöinstituutti on globaali medianvapauden ja riippumattoman journalismin edistämiseen keskittyvä järjestö.
- Perustettu 1950.
- Päämaja Wienissä, Itävallassa.
- Järjestö koostuu toimittajista, mediatalojen johtajista ja sananvapauden puolestapuhujista eri puolilla maailmaa. Jäseninä on sekä yksityishenkilöitä että organisaatioita.
- Suomen-komitean hallituksessa istuvat **Krista Taubert** Ylestä, **Laura Saarikoski** (ent. HS), **Eero Hyvönen** JSN:stä ja **Jussi Orell** Turun Sanomista. Puheenjohtajana toimii **Anne Leppäjarvi** Haaga-Helian ammattikorkeakoulusta.
- Suomen-komitealla on alusta lähtien ollut perustajajäsenenä paikka IPI:n johtokunnassa. Suomea edustaa Anne Leppäjarvi.

Anneli Juutilainen tekee kansijutun joka viikko. Niissä tärkeintä on näkökulma ja sitaatti, joka myy lehden.

Anna-Liisa Hämäläinen, teksti • Meeri Utti, kuva

Lähes joka viikko joku lehti julkaisee freelancetoimittaja **Anneli Juutilaisen** tekemän kansijutun. Hän ei ole laske-
nut, miten monta kansijuttua on uransa aikana tehnyt, mutta monta niitä on joka tapauksessa.

Anneli Juutilainen, 41, on työskennellyt toimittajana monissa eri toimituksissa: *Oho-lehdessä*, *Ilta-Sanomissa* sekä Otava-medialla, jossa hän kirjoitti pääasiassa *Seuran*, *Kotilääkärin* ja *Vivan* kansijuttuja.

Vuodesta 2019 alkaen Juutilainen on ollut freelancer ja erikoistunut henkilöjutuihin. Hän tekee kansijuttuja tällä hetkellä pääasiallisesti *Me Naisiin* ja *Seuraan*.

Kansijutun pääasia ei voi olla uusi elokuva tai kirja, vaikka se olisikin haastattelutavalle tärkein syy tulla mukaan juttuun. Kansihaastatteluissa pääosassa on aina ihminen. Ne käsittelevät elämän syvimpiä tunteja, suuria muutoksia, onnen hetkiä ja kriisejä.

Haastattelutilanteessa tärkeintä on Juutilaisen mukaan kuunteleminen.

”En mene haastatteluun oma briiffi edellä, vaan annan ihmiselle tilan, jotta hän kokee tulewansa nähdyksi ja kuulluksi. En keskeytä, vaan kuuntelen ja osaan tarttua oikeisiin kohtiin.”

Juutilainen on läsnä omana itsenään eikä yritä ”luoda tunnelmaa”.

”Tuntuu luonnottomalta olla olematta mukana kokonaisuena ihmisenä, kun toinen avaa sydämensä kertomalla esimerkiksi surustaan.”

Juutilainen silmäilee etukäteen haastatteluvasta aiemmin tehdyt jutut. Hän tekee kysymyspohjan, jota ei kuitenkaan välttämättä noudata, mutta siitä voi olla apua.

Haastatteluvien sometilit hän kahlaa läpi, että voi jutella haastattelutavalle läheisestä aiheesta. Sometilin läpikäynti on erityisen tärkeää, jos tapaa haastattelutavan ensimmäistä kertaa.

”Hänet pitää saada puhumaan elämän syvistä kysymyksistä, joten tilannetta voi pehmentää kysymällä esimerkiksi harrastuksista: onko hän käynyt avantouimassa tai mitä hänen koiralleen kuuluu.”

Instagram on myös loistava keino tavoittaa erityisesti nuoremman polven haastattelutavalla.

ME NAISTEN PÄÄTOIMITTAJA Katja Sipilä

sanoo, että henkilöjuttujen tekijöillä pitää olla hyvät kontaktit ja kokemusta. Suomessa on melko vähän vetovoimaisia haastattelutavalla, ja heidän perässään ovat kaikki lehdet.

”Silloin merkitsee se, miten toimittaja osaa kohdata ihmisen ja saavuttaa hänen luottamuksensa”, Sipilä sanoo.

Sipilä haluaa sitouttaa hyviä tekijöitä.

”Freelancerit oppivat toimituksen työtavat, ja heillä on vakiintuneet työparit toimituksessa. Näin turvataan työyhteisöajattelu”, Sipilä toteaa.

Seuran tuottajan **Elina Kirssin** mukaan taitava henkilöjuttujen tekijä on empaattinen ja aidosti kiinnostunut toisen ihmisen tarinasta.

”Hän osaa esittää jatkokysymyksiä niin, että tarina syvenee.”

Juutilaisen toiveasiakas briiffaa selvästi, mitä haetaan, mutta myös kunnioittaa haastattelutavalla ja luottaa tekijään.

”Voin saada briiffin, joka sisältää kahden sivun listan tarkkoja kysymyksiä. Olen myös tehnyt töitä henkilölle, joka laati etukäteen toiveotsikon: lähdet hakemaan

tätä sitaattia. Hyvin harvoin haastattelu poikii sen, koska toisen suuhun ei voi laittaa sanoja.”

Kanteen on kuitenkin aina saatava myyvä otsikko.

”Usein otsikko tulee siten, että kun haastattava sen sanoo, tiedän, että se on tuossa. Joskus sitä täytyy hakea isommasta massasta, mutta kyllä se sieltä aina tulee”, Juutilainen kertoo.

”Jos ei ole myyvä sitaattia, ei ole kansijuttuakaan”, *Seuran* tuottaja Elina Kirssi sanoo.

Me Naisten Katja Sipilä kertoo, että journalistiset ratkaisut tehdään aina toimituksessa. Haastatteluvien rajoja kuitenkin kunnioitetaan, kun haastattelua sovitaan.

”Jos kyseessä on ihmisen yksityiselämän piiriin kuuluva asia, jolla ei ole yhteiskunnallista merkitystä ja jonka hän kokee liian araksi tuoda julki, meillä ei ole tarvetta julkaista sitä. Silloin asia jää taustahaastatteluksi. Julkisuuden henkilö ei ole elämänsä velkaa kenellekään niin, että joutuisi avaamaan yksityisyyttään enemmän kuin haluaa”, Sipilä sanoo.

JUUTILAINEN NAUHOITAA HAASTATTELUT ja tekee niiden aikana käsin muistiinpanoja. Haastattelut hän litteroi Good Tape -ohjelmalla ja tarkistaa asioita nauhalta tarpeen mukaan.

Joskus hän antaa nauhan pyöriä kirjoittaessaan, mutta ei kuuntele koko nauhaa.

Juutilainen inhoaa tekemättömiä töitä ja kirjoittaa jutut tuoreeltaan. Silloin muistaa parhaiten yksityiskohdat. Jos haastattelun ja kirjoittamisen väliin kuitenkin tulee pidempi tauko, hän kuuntelee nauhan. Se palauttaa mieleen tunnelman ja äänenpainot.

Anneli Juutilainen on erikoistunut aikakauslehtien kansihaastatteluihin. Kuvassa myös kaksivuotias labraduodeli Kamu.

Noin puolet kansihaastattelusta on Juutilaisen omia ideoita, puolet tulee toimituksista.

”Pääasiallisten asiakkaideni kanssa usein pallottelemme viesteillä, jos olen nähnyt jonkun uutisen tai somepäivityksen, joka mielestäni voisi johtaa juttuun”, Juutilainen kertoo.

”Näkökulma voi löytyä jonkun toisen jutun kuvatekstistä tai kun on lukenut ihmisen elämäkerran. Myös valmiit juttuformaattit saattavat tuoda uusia näkökulmia tuttuunkin ihmiseen”, *Seuran* tuottaja Elina Kirssi kertoo.

Juutilaista valppaus ei kuormita. ”Kauhea klisee, mutta tämä on elämäntapa. Täytyy olla hereillä, jos haluaa olla mukana viikkolehdimailmassa.”

Juutilainen aikatauluttaa työnsä niin, että ehtii jumppaan, lenkille ja joogaan. Liikunta pitää yllä työkykyä.

Tauon paikka on silloin, kun hän herää yöllä pohtimaan ingressiä. Hän pitää myös pitkiä lomia ja noudattaa aina lasten lomaaikojen.

”Niiden voimin jaksan sitten tykittää hulluja viikkoja.” ●

Tämä kansi onnistui

Me Naiset 31/2024

”**Ringa Ropo** kertoi minulle leskeydestään. Olin tehnyt hänestä aiemmin useamman jutun ja saavuttanut hänen luottamuksensa. Olimme puhuneet aiheesta jo aiemmin, ja hän kertoi antavansa haastattelun minulle sitten, kun aika olisi kypsä. Näin hän myös teki”

Anneli Juutilainen, toimittaja

Me Naiset 51/2021

”**Krista Kiurun** raskausuutinen oli meillä ensimmäisenä. Ihan kaikki ei mene somen kautta, ja sillä on iso arvo. Some on tiivis ilmaisun väline, ja pitkille haastatteluille jää hyvä rooli asioiden syventämisessä ja taustoittamisessa.”

Katja Sipilä, *Me Naisten* päätoimittaja

Seura 49/2023

”*Seuran* kannessa voi olla hyvin monenlaisia ihmisiä, myös taviksia. 102-vuotiaan sotaveteraanin haastattelu on esimerkki siitä, että *Seurassa* kansihenkilöille ei ole ikärajaa. Unelmakansijutussa **Jenni Haukio** ja **Sauli Niinistö** puhuivat avoimesti perhe-elämästään.”

Elina Kirssi, *Seuran* tuottaja

Saneltuja palkkioita ja supistusten välissä hoidettuja töitä. Väitöstutkimus kertoo, mitä freet ajattelevat työelämän laadusta.

Janne Flinkkilä, teksti • Teemu Kuusimurto, kuva

Työntekoa supistusten välissä synnytyslaitoksella. Keuhkokuumeessa sairaalassa sekä migreenin, ruokamyrkytyksen ja noidannuolen kourissa.

Nämä hurjat kokemukset nousivat esiin helsinkiläisen **Laura**

Haapalan syyskuussa julkaistussa väitöskirjassa *Itsensätyöllistäjän työelämän laatu*.

Tutkimukseensa Haapala haastatteli 27:ää asiantuntijatyötä tekevää itsensätyöllistäjää. Useampi kuin neljä viidestä kertoi, ettei uskalla sairastaa, koska pelkää menettävänsä asiakkaita.

Media-alalla koetaan erityisen uuvuttavana, että freelancerin täytyy koko ajan perustella työnsä arvoa ja hintaa.

Laura Haapala, tutkija

Tähän asti Suomessa on tutkittu vain palkansaajien työelämän laatua. Sen kehittämiseksi Haapalan mukaan sitoutettu ihmisiä työpaikoihinsa ja lisätty heidän tuottavuuttaan. Muilla tavoin työllistyvien kokemuksilla ei ole nähty samanlaista merkitystä.

”Tutkimukseni perusteella myös yksityisryhtäisten työelämän laatua olisi syytä kehittää hyvin laajalla spektrillä. Suomessa itsensä työllistämisen yleistyy, ja EU-tasolla se on ennen kaikkea asiantuntijatyössä vahvasti yleistynyt työllistymisen tapa.”

OSA HAAPALAN TUTKIMUKSEEN osallistuneista työskenteli media-alalla. Vastausten perusteella ammattiala vaikuttaa vahvasti palkkioista sopimiseen.

”Esimerkiksi it-alan konsulteilla neuvottelu-asema voi olla aivan erinomainen. He voivat sanoa potentiaaliselle asiakkaalle, että haluaisin tästä työstä tämän verran korvausta”, Haapala kertoo.

”Mediapuolelta tuli täysin päinvastaisia mainintoja: mediatilat sanelevat palkkiot ilman neuvottelumahdollisuutta, minkä vuoksi yrittäjä joutuu tekemään alihinnoiteltua työtä.”

Tutkimuksensa perusteella Haapala uskoo, että kollektiiviset neuvottelut parantaisivat konkreettisesti itsensätyöllistäjien työelämän laatua.

”Media-alalla koetaan erityisen uuvuttavana, että freelancerin täytyy koko ajan perustella työnsä arvoa ja hintaa. Se vaatii jatkuvaa yrittäjyystaitojen kehittämistä, mikä koetaan raskaaksi, elleivät ne ole itselle luonnollisia.”

Yksinyrittäjien työelämän laadun kokemus näyttäytyi tutkijalle monin tavoin ristiriitaisena. Kauhukertomusten vastapainoksi kaikilla haastatelluilla oli yhteinen tuntemus: rakkaus työtä kohtaan.

”Useimmille vastaajista itsenäisesti tehty oman näköinen työ ei ole pelkkä työ. Se on elämäntapa, joka on äärimmäisen mielekäs ja merkityksellinen”, Haapala sanoo.

TOIMEENTULON EPÄVARMUUDESTA ja muista vaikeuksista huolimatta juuri kukaan ei kaivannut palkkatyöhön. Vaihtelevien haasteiden voittaminen omin avuin oli haastatelluista myös palkitsevaa.

”Haasteet koetaan mielekkäiksi, jos ne tukevat omien tavoitteiden saavuttamista, eikä niitä ole liikaa suhteessa voimavaroihin. Taloudellista epävarmuuttakin voi selättää itsensä ja toimenkuvansa kehittämiseksi. Uraa voi viedä haluamaansa suuntaan vapaammin kuin palkansaajana organisaatiossa. Työstä voi tehdä itsensä näköistä”, Haapala sanoo.

Tutkimukseen haastatellut kuvasivat työtä intohimona, josta on vaikeaa ja jopa tarpeetonta irtautua. Moni samastui työhön niin vahvasti, että koki sen erottamattomana osana omaa per-

Freelancerille on tärkeä pystyä erottamaan työ ja vapaa-aika. Laura Haapala ohjaa tutkijan työnsä ohella kuntorynkeilyä Helsinki Savate Clubilla.

soonaa, harrastuksia ja koko elämää. Haapalan mukaan sekään ei ole pelkästään positiivista.

”Jos työ ja vapaa-aika eivät erotu toisistaan, työn kuormituksesta ei palaudu. Tutkimuksissa on todettu, että mitä enemmän ihminen kokee työn imua ja nauttii työstään, sitä tärkeämpää on pystyä myös irtautumaan siitä.”

Työn ja oman minän rajaa hälventää sekin, että haastateltujen mielestä kilpailu asiakkaista vaatii jatkuvaa henkilöbrändin ylläpitämistä. Haapala tiivistää jaetun kokemuksen: freelancer on aina kävelevä käyntikortti. Osa koki sen vaikeaksi.

”Substanssiosaamisen todistamisen lisäksi pitäisi joka kanavassa korostaa, millä tavoilla on kiinnostavampi kuin kollegansa. Jokainen vapaa-ajankin kohtaaminen voi olla kohtaaminen potentiaalisen asiakkaan kanssa.”

HAAPALA ON ITSEKIN työskennellyt media-alan freelancerina. Hän löytää tutkimuksestaan monta kehityskeinoa itsensätyöllistäjien asemaan. Niitä ovat esimerkiksi kollektiivinen neuvottelu-oikeus, sosiaali- ja työttömyysturvan uudistaminen, tuki yrittäjyystaitojen kehittämiseen sekä itsensätyöllistäjille suunnatut palvelut, jotka tukevat työn kysyntää ja tarjontaa.

Lopulta kaikki palautuu Haapalan mukaan inhimillisiin tarpeisiin. Tutkimuksen perusteella yhteiskunnan turvaverkkojen lisäksi pitäisi vahvistaa yksin töitä tekevien vertaisverkkoja.

”Vastauksissa kaivattiin ihan vaan keskusteluseuraa ja mahdollisuutta ideoiden pallotteluun. Ihmiset haluaisivat tutustua samalla tavalla eläviin ihmisiin, jotka ymmärtävät yhteisiä huolia ja ongelmia.” ●

Laura Haapala, 49

- Väitteli tohtoriksi Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa syyskuussa 2024.
- Kirjoittanut ennen tutkijanuraansa freelancerina useisiin lehtiin sekä työskennellyt määräaikaisena kulttuuritoimittajana Ylellä.
- Haapala tutki väitöskirjassaan, mitkä asiat vaikuttavat itsensätyöllistäjien työelämän laadun kokemukseen. Haastateltavat olivat yksinyrittäjiä, ammatinharjoittajia, freelancereita ja apurahatyöläisiä.

Tule kesätöihin Maaseudun Tulevaisuuteen

Hei sinä, journalisti! Onko sinulla juuret maaseudulla ja olet innostunut maaseudun ilmiöistä ja uutisista? Seuraatko aktiivisesti valtakunnan politiikkaa, oletko kiinnostunut energia-asioista, haluatko raportoida metsästä tai tunnetko paloa maatalojen arjen uutisointiin? Myös huippuluokan henkilöjuttujen ja syventävien yhteiskunnallisten juttujen tekijälle on paikka. Toimituksessamme pääsee tekemään vaikuttavaa journalismia kaiken tämän äärellä — ja paljon muutakin. Palkkaamme kesälle myös graafikon, kuvaa- ja/kuvatoimittajan sekä media-assistentin.

Arvostamme valinnoissa hyvää suomenkielen taitoa ja sujuvaa kirjoittamista, hyvää työkaveruutta sekä maaseudun ja sen elinkeinojen tuntemusta. Eduksi on, että innostut uutisten tekemisestä, tunnet jo verkkouutisten maailmaa ja luovit sujuvasti nykyajan somekanavissa.

Tarjoamme kesätyöntekijöillemme joustavan etätönn mahdollisuudet ja kokemusriikkaan kesän valtakunnallisessa mediatilassa.

Hakuaika alkaa 7.1.2025.

Lue tehtävistä lisää ja hae osoitteessa viestimedia.fi/tyopaikat. Muista tehdä myös esittelyvideo! Hakuaika päättyy 30.1.2025. Käymme hakemuksia läpi jo heti hakuajan alusta lähtien.

Maaseudun Tulevaisuus (MT) on maaseudun elinkeinoihin, kulttuuriin ja harrastuksiin sekä metsään keskittyvä erikoisanomalehti. Se ilmestyy painettuna broadsheet-versiona kolme kertaa viikossa. Printtilehden ja MT.fi -verkkopalvelun kokonaistavoittavuus on 544 000 lukijaa (KMT 2022).

Maaseudun Tulevaisuutta julkaisee Viestimedia Oy, joka on Suomen johtava maaseutuun, metsään ja pientaloon liittyvien sisältöjen tuottaja ja julkaisija. Kustannustalomme päätuotteita ovat valtakunnallinen sanomalehti Maaseudun Tulevaisuus ja aikakauslehdet Koneviesti ja Aarre, sekä verkkosivustot MT.fi ja koneviesti.fi. Vakavarainen ja menestyvä yhtiömme työllistää reilut sata viestintäalan ammattilaista.

MAASEUDUN TULEVAISUUS

VIESTIMEDIA

Hei journalisti, tule ja elä pohjoisen kesä kanssamme.

Tarjoamme välineet,
kanavat ja yöttömän yön.

KALEVAMEDIA

Haku alkaa 7.1.2025:

KALEVA Lapin Kansa Raahen Seutu IIJOKI SEUTU RADIO KALEVA
KOILLISSANOMAT RANTALAKEUS Pyhäjokiseutu SIKAJOKILAAKSO

[REKRY.KALEVAMEDIA.FI](https://rekry.kalevamedia.fi)

Kesätoimittajaksi Kirkko ja kaupunkiin

Kirkko ja kaupunki -media etsii kesätoimittajaa. Meillä pääset tekemään monipuolista ja monikanavaista työtä. Toivomme sinulta innokasta työtettä, kykyä ideoida kiinnostavia sisältöjä ja halua oppia uutta. Kerro meille alaan liittyvästä koulutuksestasi ja kokemuksestasi.

Pääkaupunkiseudun seurakuntien julkaisema Kirkko ja kaupunki on ajankohtainen ja luettu. Printtilehden levikki on 330 000 kappaletta, verkossa meitä seurataan ympäri maata. Toimituksemme sijaitsee Helsingin Kalliossa.

Hakemukset juttunäytteineen 24.1.2025 mennessä päätoimittajalle:
pauli.juusela@kirkkojakaupunki.fi.

WANTED!

Kesätiimi haussa

Etsimme toimittajia useille paikkakunnille Lappiin, Kainuuseen sekä Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueille.

Tsekkaa paikkakunnat ja jätä hakemuksesi QR-koodin linkistä tai verkkosivuiltamme. Haku aukeaa 7.1.2025.

hilla
group

Astu eturiviin

Hae kesätoimittajaksi Ilta-Sanomiin ja näe mitä kulissien takana tapahtuu.
Haku alkaa 7.1.2025.

MITÄ PUHUTAAN.

Sinä teet hetkistä yhteisiä

ilkka

Meillä pääset paikallisen elämän ytimeen.

Hae meille kesäksi!

Kesä on täynnä tarinaa, tapahtumaa, arkea ja juhlahumua – niin maalla kuin kaupungissa. Sinä teet innolla ja näkemyksellä näistä hetkistä yhteisiä. Toimituksemme **Ilkka-Pohjalaisessa ja kaupunki- ja paikallislehdissä** hakevat osaavia kesäsijaisia.

Meillä pääset tekemään monipuolista työtä läheisessä ja auttavaisessa työyhteisössä. Annamme kaiken tuen toimittajille, kuvaajille ja sivunvalmistajille heidän toteuttaessaan omia ideoitaan lukijoillemme.

Tutustu ja hae osoitteessa: ilkka.com/kesarekry

Tositarinan kustannustoimittaja tasapainoilee faktojen ja sujuvan kerronnan välillä. Millaista on editoida jonkun toisen elämää?

Sanni Koskela, teksti • Kai Widell, kuvat

Kustannustoimittaja Heidi Mäntylän mukaan tositarinoiden kirjoittajat pohtivat paljon sitä, millä tarkkuudella tapahtumista ja yksityisistä ihmisistä kirjoissa kerrotaan. "Jos jokin kohta vaivaa tekijää, se poistetaan."

Freelancekustannustoimittaja **Heidi Mäntylä** lukee työkseen paljon true crime -kirjojen käsikirjoituksia. Tekstejä lukiessa hän joutuu usein pohtimaan, miten siihen reagoivat paitsi lukijat myös ne, joiden elämästä kirja kertoo.

”Jos uhria ei näytetä hyvässä valossa tai tulee vähääkään sellainen olo, että uhria syyllistetään, sanon siitä tekijälle suoraan”, Mäntylä kertoo.

Toisinaan Mäntylä miettii, miltä tekstin lukeminen voi tuntua omaisesta.

”Silloin pyydän pehmentämään ilmaisua tai tarvittaessa poistamaan koko kohdan, jos se ei ole kirjan kannalta olennainen.”

Myös kirjailijat itse saattavat olla huolissaan eri osapuolten reaktioista.

Yksi ratkaisu on peitenimien käyttö. Esimerkiksi uhrien nimet muutetaan Mäntylän mukaan käytännössä aina.

Toiseksi Mäntylä käy uhreja ja omaisia käsittelevät kohdat tarkasti läpi ja ehdottaa kirjoittajalle ylimääräisten tietojen karsimista. Mäntylä myös keskustelee kustantajan kanssa, jos hän näkee riskejä tekstin seurauksista.

TYTTÖ JOKA SAI KAULAPANNAN, *Dekkarivuodet yksityisetsivänä, Et sinä (vielä) kuole – Ensihoitajan tarinoita*. Kirjakauppaliiton myydyimpien kirjojen listoilla on useita tarinallisia tietokirjoja, dokumentti-romaaneja tai omaelämäkerrallisia teoksia perinteisten jännityskirjojen ja viiheromaanien joukossa.

Yleisöä kiinnostavat tavallisten ihmisten poikkeukselliset kokemukset, tositarinat.

Gummeruksen tietokirjallisuuden toimituspäälliköllä **Lotta Sonnise**lla on pitkä kokemus kustannustoimittamisesta. Hän on huomannut alan muutoksen: aiemmin tavallisten ihmisten kirjoittamia tosielämän kokemuksia ei harkittu julkaistavaksi kovinkaan usein. Nykyisin tositarinoille on kysyntää.

”On olemassa lukija- tai kuulijakunta, joka haluaa vain tietää mitä tapahtui. Ja on ihan ok kertoa se”, Sonninen sanoo.

Niin tieto- kuin kaunokirjassa pitää olla lukijaa koukuttava tarina, joka yllättää. Tositarinoinhin pätevät kuitenkin eri säännöt kuin romaaneihin.

”Jos kirjoittajan elämään perustuvaa tekstiä haluaisi kutsua romaaniksi, täytyisi sillä olla romaanin tunnusmerkkejä, esimerkiksi tarinan kaari ja käännekohta. Tositarinat ovat usein hyvin lineaarisia”, Sonninen sanoo.

Esimerkiksi persoonallinen tyyli ja erilaiset aikatasot ovat kaunokirjallisia keinoja, joita ei tarinalliseen tietokirjaan ensisijaisesti tarvita. Tekstissä ei voi myöskään leikitellä kertojan epäluotettavuudella eli epäilyksellä siitä, että tämä

paisuttelee, vääristelee tai on puolueellinen tapahtumista.

”Tositarinan ainekset täytyy luoda todellisuudesta. Fiktiossa taas täytyy pystyä irrottautumaan niistä, jos tarina vaatii sitä”, Sonninen sanoo.

Kun kirjan keskiössä on kirjoittajan poikkeuksellinen kokemus, lukijan odotukset tarinan muodosta ovat erilaiset kuin esimerkiksi tietokirjalle, jonka kärkenä on uusin tutkimustieto.

HEIDI MÄNTYLÄ ON VIIME VUOSINA keskittynyt tositarinoiden kustannustoimittamiseen. Eniten hänen työpöydällään on ollut true crime- ja uraelämäkertoja. Mäntylä tasapainoilee työssään usein faktojen ja tarinallisuuden välillä.

”Myös kuollutta täytyy kunnioittaa. Jos teksti menee liikaa heidän päänsä sisälle, se ei ole kunnioittavaa ja se voi johtaa lukijaa harhaan.”

Heidi Mäntylä, freelancekustannustoimittaja

”Jos minulle tulee tunne, että tapahtuma ei ole totta, pyydän tekijältä lähteitä”, Mäntylä sanoo.

True crime -teksti ei Mäntylän mukaan saa mennä liian spekulatiiviseksi.

”Jos minulla on vaikeuksia erottaa, onko tämä todella tapahtunut vai onko tämä kirjoittajan tulkintaa, ero pitää tehdä selväksi. Tietysti voi vähän spekuloida, mutta spekulatiivisuuden täytyy perustua faktoihin”, Mäntylä kertoo.

”Myös kuollutta täytyy kunnioittaa. Jos teksti menee liikaa heidän päänsä sisälle, se ei ole kunnioittavaa ja se voi johtaa lukijaa harhaan.”

Mäntylän mukaan omakohtaisen tekstin kirjoittajat kaipaavat eniten apua kerronnan tarkkuudessa. Esimerkiksi raakaa rikosta käsittelevässä kirjassa rikoksesta voi kertoa yksityiskohtaisestikin. Sen sijaan uhrin terveystiedot ovat yleensä kirjan kannalta turhia yksityiskohtia, ja Mäntylä suosittelee jättämään ne pois.

Tekstin yksityiskohtaisuus herättää usein myös Sonnisen huomion.

”Fiktiossa omaelämäkerrallisen aineksen tunnistaa monesti siitä, että yksityiskohdat muuttuvat tarpeettoman runsaiksi. Kerrotaan vaikka viraston seinäpaneelista myöten, millainen joku

tila oli. Ja se voi luoda painopisteen väärään kohtaan.”

Kirjoittaja ei usein näe kovin hyvin omakohtaisen, tositapahtumiin perustuvan tekstinsä painopisteitä. Kustannustoimittaja katsoo tekstiä neutraalimmin ja ulkokohtaisemmin.

Yleisempi haaste true crime -kirjojen tekemisessä on Mäntylän mukaan tarinallisuuden puute. Ihmisillä riittää kiinnostavia kokemuksia, mutta hyvät tarinankertoajat ovat harvassa.

Kun ei-ammattikirjoittajan aihe tai kokemus on kyllin kiinnostava ja teksti kantaa riittävälle tasolle, on kustannustoimittajan vuoro auttaa tekijää tekemään tekstistä kirja. Tositarinakin tarvitsee tarinan elementtejä, mutta jos niitä ei ole, kustannustoimittaja ehdottaa niitä lisättäväksi.

Sonninen sai aikanaan luettavakseen romaani-käsikirjoituksen, josta näki, että kirjoittaja on nähnyt vaivaa tehdäkseen siitä fiktiivisen. Hän oli muun muassa pakottanut omat kokemuksensa kolmanteen persoonaan.

”Kiinnostavia asioita oli tapahtunut ja tapahtumilla oli selkeä kaari, mutta tekstistä tuli keino-tekoinen olo”, Sonninen kertoo.

Hän ehdotti kirjoittajalle, että tämä kirjoittaisi tarinan oma itsenään.

”Tämä ei ollut tullut hänelle mieleenkään, mutta hän innostui ajatuksesta.”

Kirja julkaistiin myöhemmin omakohtaisena tietokirjana.

Heidi Mäntylä on viime vuosina keskittynyt tositarinoiden kustannustoimittamiseen.

Kustannustoimittaja antaa palautetta kirjoittajan omaan elämään perustuvasta tekstistä herkillä korvalla ja hienotunteisesti.

Osa kirjoittajista kuvaa Mäntylän mukaan elämänsä liiallakin antaumuksella. Toiset taas arastelevat ja painavat itse omaa tarinaansa alas.

”Silloin kustannustoimittajan täytyy rohkaista eteenpäin ja sanoa, että tämä on kiinnostavaa ja tärkeää”, Mäntylä sanoo. ●

"Storyn är viktigare än livet" – ryska exiljournalisten Vadim Smyslov navigerar ett svårt medielandskap med hjälp av sociala medier och humor

Hanna Nordenswan, text • Heli Saarela, foto

I Inga ryssar." När journalisten **Vadim Smyslov** flydde till Georgien efter att hans hemland invaderade Ukraina var det omöjligt att hitta boende i Tblisi. Bostadsannonserna gjorde det tydligt att ryssar var oönskade. Smyslov gick omkring med Ukrainas flagga på bröstet för att visa sitt stöd, men det ryska passet avslöjade honom vid varje gräns han korsade.

På en kort tid bodde Smyslov i Georgien, Norge, Sverige, Spanien och Frankrike. Han skickade ut tiotals idéer för artiklar till mediehus varje månad, men fick inget napp. I Moskva hade Smyslov jobbat på ryska *GQ* som hör till mediehuset Condé Nast. Han trodde att han lätt skulle få ett annat jobb i koncernen, men verkligheten var en annan.

"I november 2023 var jag i Stockholm, deprimerad."

Smyslov hade precis varit i Ryssland och skrivit för tidskriften *Wired* om hur det var att återvända till landet han flytt från och som stämplade honom som "förrädare och rymling", enligt en lista med namn på journalister som lämnat som cirkulerade på Telegram.

"Jag tänkte att jag skulle vara mindre deprimerad i Ryssland, där jag är en av ryssarna. Men jag mådde dåligt hela tiden och kunde inte umgås med min familj eftersom deras prat om kriget och min flykt gjorde mig så arg."

Till sist fick Smyslov artiklar sålda till *GQ* och *Wired*. Sedan dess har jobbet rullat på. Men i november 2023 i Stockholm kände

Smyslov sig trött på att flytta runt. Han hörde om ryska exiljournalister som fått arbetsstipendium från Nordisk Journalistcenter. Smyslov kontaktade *Dagens Nyheter*, *Helsingin Sanomat*, *Aftonbladet* och *Hbl* och frågade om möjligheter att jobba på stipendium. Bara de två sistnämnda svarade.

Vi pratade i 40 minuter och allt jag kunde tänka på var solrosfrön.

Vadim Smyslov, frilansjournalist

Sedan den första september är Smyslov i Finland, på *Hufvudstadsbladets* redaktion.

"När jag började jobba här var *DN:s* chefredaktör **Peter Wolodarski** på *Hbl* på ett möte. Jag presenterades för honom och jag sa jag heter Vadim och du svarade aldrig på mitt meddelande. Han sa förlåt och att det är omöjligt, att han nog alltid svarar!"

EN PRAKTISK SKILLNAD i det journalistiska arbetet i Ryssland och Finland är självcentreringen.

"I Ryssland skriver du försiktigt, du vill inte att mediehuset får problem och du vill inte bli av med jobbet."

På *Hbl* har Smyslov skrivit bland annat om den ryska konsuln på Åland och hans kopplingar till rysk underrättelsetjänst. Efter att Smyslov försökt prata med kon-

suln i Mariehamn fick *Hbl*-redaktionen e-post, där konsuln varnade att någon som påstår sig jobba för *Hbl* vill publicera olagliga påståenden om hans familj.

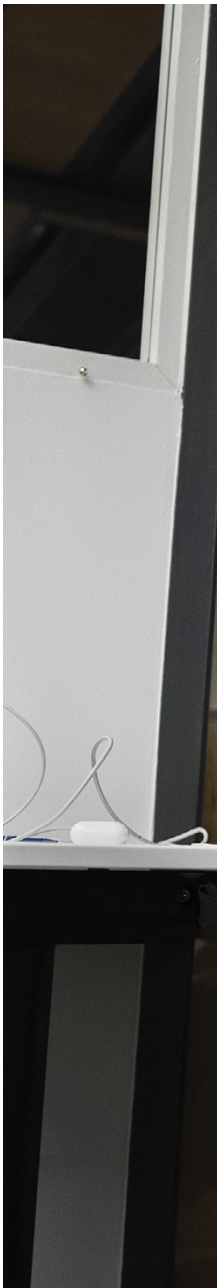
"Jag blev livrädd – hade ett sådant brev kommit till redaktionen i Ryssland hade jag blivit av med jobbet. Relationen till myndigheter är helt annorlunda. Men **Kalle (Silfverberg)** pratade med mig och sa att jag inte skulle oroa mig."

På *Hbl* har Smyslov, som inte kan svenska, jobbat med hjälp av AI-verktyget ChatGPT. Han skriver på ryska och låter AI översätta texten, först till engelska, sedan svenska. Nyhetschef **Niklas Evers** går igenom texten och jämför den med den engelska översättningen. Tidigare har Smyslov arbetat med en tolk men han föreslog AI åt Evers, som tyckte de kunde prova.

Processen är långsam och Smyslov har känt att han inte presterar i samma takt som kollegerna. Samtidigt ser han mervärdet i att ha ett ryskt perspektiv på redaktionen.

Idén att gräva i konsulatet på Åland kom från *Hbl:s* sida. Smyslov skrev också en uppföljare om konsulns fru **Olga Rogova**, som tidigare skrivit pro-ukrainska uppdateringar på sina sociala medier. Det var också via sociala medier som Smyslov fick kontakt med henne.

"Det är ett guilty pleasure för mig att stalka folk på sociala medier. Jag märkte att hon följer en pr-chef för ett gym och en tränare som jag också följer. Så jag skickade ett meddelande till Olga och sa visste du att vi har gemensamma bekanta? Jag jobbar på *Hbl* och vill gärna prata."

Vadim Smyslov har jobbat på den finlandssvenska tidningen Hbl under hösten. Smyslov kan relatera till att tillhöra en språkminoritet – han är hemma från den ryska delrepubliken Nordossetien-Alanien, där man talar ossetiska.

Samma kväll var Smyslov i en rysk butik i Helsingfors. Han hade varit sugen på saltade solrosfrön hela dagen och det här var det enda stället som sålde dem. Konsulns fru Olga ringde upp medan han handlade.

”Vi pratade i 40 minuter och allt jag kunde tänka på var solrosfrön.”

Nu svarar Olga inte längre på Smyslovs meddelanden.

”Men hon följer mig fortfarande på Instagram.”

ATT ARBETA SOM RYSK JOURNALIST i väst är inte riskfritt, vet Smyslov. Han är ändå inte orolig för att familjen hemma i Ryssland skulle få problem på grund av honom.

”Alla i min familj är så proryska och pro-Putin.”

För sitt eget liv känner han någon sorts poetisk pragmatism.

”Jag borde kanske besöka en terapeut, men jag känner att storyn är viktigare än livet.”

Stipendiet och arbetet på *Hbl* tog slut den första december. Efter det åker Smyslov till Stockholm. Hans plan är att skriva klart en bok om omvandelseterapi i Ryssland. Han hoppas också på att få en möjlighet att skriva för *Dagens Nyheter*. Smyslov rycker på axlarna och mumlar ”Peter Wolodarski...”

DN:s chefredaktör har inte hört av sig sedan mötet på *Hbl*.

”Jag mailade honom en gång till men har fortfarande inte fått svar.” ●

Vadim Smyslov, 30

- Född i Vladikavkaz i den ryska delrepubliken Nordossetien.
- Studerat på Maksim Gorkijs litteraturinstitut och arbetat på ryska *Esquire* och *GQ*. Frilans sedan 2022.
- På fritiden: Gillar att gräva i nationalarkiv och se om gamla Eurovision-tävlingar.
- Saknar från Ryssland: Mina tre sniglar: Justas, Matilda och Penelope. Min mamma och bergen i Ossetien.
- Lärt sig att älska i exil: Att jag inte har något att förlora och därför inget att frukta.

De AI-genererade böckerna är här och redaktörer efterlyser en diskussion om etik

Lina Laurent, text • Cata Portin, foto

Sverige ligger AI-illustrerade barnböcker av influeraren **Joanna André** på bokhandlarnas topplistor. Den första helt och hållet AI-genererade barnboken *Trisse Traktor* (Nicholas Fernholm Ab, 2023) gavs ut redan våren 2023. Strax efter experimenterade förlaget Novellix med AI och gav ut en samling noveller skrivna av Chat GPT4.

Hösten 2024 bestämde sig *Dagens Nyheter*-journalisten **Jacob Lundström** för att "stresstesta det litterära systemet" och skapade barnboken *Familjen Nilsson och den mystiska appen* (BoD) med hjälp av Chat GPT. Nu finns boken både i bokhandlar och på bibliotek. Det svenska förlaget Lind & co använder AI-översättningar i stor skala och i år gav förlaget Natur & Kultur ut sin första ljudbok inläst med en AI-röst.

"Jag är mycket orolig över att vi inom kort kommer att se böcker som är skrivna, illustrerade, översatta och inlästa av AI. Böcker som är gjorda helt utan mänsklig insats; författare, illustratörer eller redaktörer."

Den något dystopiska framtidsbeskrivningen görs av **Susanna Sucksdorff** som är producent på Schildts & Söderströms. Hon följer noga med utvecklingen i Sverige och konstaterar att den finländska förlagsbranschen inte är förberedd på allt AI kommer att föra med sig.

Att Sverige är ledande när det gäller AI inom förlagsbranschen har flera orsaker, säger Sucksdorff.

"De var först med ljudböcker, de är bra på att bygga användargränssnitt, alla tre stora streamingbolag för ljudböcker är svenska och de har varit i den tekniska utvecklingens framkant."

En större etisk diskussion har hon ändå inte sett i Sverige. Visst fanns det kritik mot att AI-illustrationerna i böckerna av André hade kvalitetsbrister men någon bredare debatt blev det inte.

"Inom branschen talar vi kvalitet och etik men hur gör vi om det

"Det är viktigt för oss att vara medvetna om utvecklingen och vad det betyder då AI ofrånkomligt är ett av många arbetsredskap som används regelbundet också inom bokbranschen", säger Susanna Sucksdorff, producent på Schildts & Söderströms.

för konsumenten är egalt?" säger Sucksdorff.

Hon efterlyser nu en etisk diskussion i Finland

"Det är hög tid att inleda en diskussion i offentligheten om vad utvecklingen innebär. Vi borde också kunna göra människor medvetna om skillnaden mellan en AI-genererad produkt och en som människor skapat."

REDAKTÖR HANNA YLÖSTALO PÅ Förlaget M jobbar redaktionellt med förlagets ljudböcker och har tänkt mycket på generativ AI.

"Framst när det gäller upphovsrätt och på hur frågorna behandlats nationellt och i EU. Det gäller till exempel den kommande AI-förordningen som innebär att leverantörer av generativ AI måste respektera upphovsrätten."

Hon nämner också Svenska förläggareföreningens och intresseor-

AI kan använda språk, den kan göra listor och ordna information men människan behövs för mening.

Hanna Ylöstalo, redaktör på Förlaget M

ganisationen Federation of European Publishers färskta upprop om att förbjuda AI-träning.

Ylöstalo säger att diskussionen om AI på Förlaget M kretsat kring vilka praktiska verktyg de kunde an-

vända – inte om att AI tar deras jobb. Förlaget har inte använt AI i produktion av ljudböcker men är intresserade av verktyget Publisher tools som utvecklats av förlaget Siltala. Verktöget kan till exempel läsa igenom manuset och sammanställa en lista med främmande ord och göra läs- och uttalsanvisningar.

"Det kan ta superlänge för en redaktör att göra samma jobb. Verktöget kan också ta fram användbar metadata i manuset."

Ylöstalo säger att man på Förlaget M talar mycket om att värna om litteratur av hög kvalitet och om hur viktig den mänskliga erfarenheten är för att skriva, läsa, förstå och arbeta redaktionellt med en bok.

"Språket är inte samma sak som mening. AI kan använda språk, den kan göra listor och ordna information men människan behövs för mening." ●

Vi har glömt varför public service finns och tror att konkurrens är det högsta målet

Sannfinländarna har valt ut Yle som en tacksam måltavla i sitt krig mot "woke-kulturen" och "mångkulturalismen". För Samlingspartiet är Yle en nagel i ögat eftersom public service inte verkar i konkurrens på den fria marknaden. Två olika ideologiska förtecken, samma mål.

Men public service har ingalunda varit måltavla endast för vissa politiska partier. Minns vi hur diskussionen om Yle låtit inom de kommersiella mediehusen, inte minst de finlandssvenska, under de senaste tio åren? När chefredaktörerna gång på gång på ledarplats ondgjort sig över hur Yle snedvrider konkurrensen?

Medieförbundet (de kommersiella mediernas arbetsgivarorganisation) tog frågan ända till EU. Förbundet uttryckte också besvikelse efter den senaste parlamentariska kompromissen om nedskärningar på Yle.

MEDIEFORSKAREN ANU KOIVUNEN kommenterade efter nedskärningsbeslutet att public service, liksom bibliotek, är sociala innovationer som aldrig skulle bli påtänkta i dag (Svenska Yle, 13.9). Yle representerar värderingar som inte längre är på mode. När public service-bolag grundades i flera europeiska länder i början av 1900-talet var den bärande idén att en viktig förutsättning för demokratin är att medborgarna, på lika villkor, kan ta del av ett nyhets- och kulturutbud av hög kvalitet.

Men perspektivet har skiftat. Konkurrens är nu ledordet.

Mediehusens argument har varit att om allt kan läsas gratis på Yle, vem har då intresse att betala för de privata mediehusens journalistik?

Det här ses som en orättvisa i sig (vilket är förståeligt), och visst är det rimligt att tänka att det minskar betalningsviljan om man kan få samma innehåll gratis någon annanstans. Men det finns ingen automatik i att andra medier blir bättre om Yle blir sämre.

Men det finns ingen automatik i att andra medier blir bättre om Yle blir sämre.

Det är självklart att det behövs flera medieaktörer för att garantera en god journalistik och Yle varken kan eller ska axla hela ansvaret. Men om det verkligen är journalistiken man vill värna om, borde man lobba för till exempel ett statligt mediestöd också till kommersiella mediehus.

JAG HAR GENOM ÅREN tyckt att det är beklämmande att också journalister anammat retoriken om att Yle "bara får" pengar. Därmed inte sagt att man inte skulle kunna kritisera, eller diskutera, hur bra Yle förvaltar sitt public service-uppdrag.

Men striden om Yle i konkurrensens namn kommer inte att sluta här – och journalister borde vara de första att försvara journalistiken, och inte förvillas att tänka att konkurrens i sig är det högsta goda. ●

Emma Strömberg ● Skribenten är frilansjournalist i Åbo.

MEDIENYTT

Arbetsblad, Hufvudstadsbladet Ab:s tidningar och Kyrkpressen höjer frilansarvoden

Höj frilansarnas arvoden med 2,5 procent enligt pressens kollektivavtal. Den uppmaningen skickade Finlands journalistförbund och föreningen Finlands frilansjournalister till över hundra tidningshus och förlag i början av hösten.

Hittills har endast ett fåtal tidningar hoppat på taget. *Arbetsbladet* och *Demokraatti* höjer frilansarnas arvoden med 2,5 procent medan *Kansan Uutiset* gör en 10-procents höjning – de tre tidningarna knöt också ett avtal om upphovsrätt med facket.

Hufvudstadsbladet Ab som ger ut *Borgåbladet*, *Hufvudstadsbladet* och *Västra Nyland* meddelade att de höjer frilansarvodena utan att teckna ett avtal med facket.

"Bonnier News Finland som ger ut *Sydösterbotten*,

Vasabladet och *Österbottens Tidning* bjöds med i kampanjen men de svarade inte", säger Journalistförbundets intressebevakningsdirektör **Petri Savolainen**.

Niklas Nyberg, som är vd för Bonnier News Finland svarade inte när *Journalisten* frågade varför frilansarvodena inte höjs.

Petri Savolainen berättar att också *Kyrkpressen* inbjudits att knyta ett avtal med facket och att höja frilansares arvoden. Facket skickade mejl och två påminnelser till tidningen, men *Kyrkpressens* ansvariga utgivare **Nicklas Storbjörk** säger att han inte kan hitta några mejl från facket.

När *Journalisten* frågar om arvodena svarar Storbjörk så här:

"Vi höjer våra frilansarvoden med 2,5 procent. Jag

tog beslutet genast när jag såg ditt mejl."

En tidning som inte funnits med på Journalistförbundets utskickslista är *Åbo Underrättelser*.

"Vi har tyvärr inte justerat frilansarvodena. Vi har ärligt talat inte ens diskuterat frågan – och den har inte lyfts utifrån. Det klart att vi får ta oss en funderare i något skede", säger **Susanna Landor**, chefredaktör på *ÅU*.

Kan arvodena höjas i ett senare skede?

"Jag kan varken säga åt det ena eller det andra hållet just nu. Vi sitter i budgettider och ser på nästa år: det är tuffa tider på alla sätt. Det är klart att vi vill hålla fast vid våra goda frilansare och vi vill betala ett hyggligt arvode, men jag kan inte nu säga vad det innebär för nästa år", säger Landor.

Marcus Floman

FOKUS

Maria Paldanius työskenteli loppusyksyn Kreikassa

Nina Erho, teksti • Jani Kakko, kuva

Freelancetoimittaja **Maria Paldanius** kokeili kalliokiipeilyä Kalymnoksen saarella Kreikassa marraskuussa. Kokeilu liittyi juttuun, jonka hän kirjoitti *Maailman Kuvalehteen* lajista ja sen ympäristövaikutuksista.

”Tykkäsin kiipeilystä hirveästi. Samalla yritin tarkkailla ja selvittää, miten esimerkiksi reittien raivaus ja pulttien kiinnittäminen vaikuttavat kallioluontoon”, Paldanius sanoo.

Paldanius asui Kalymnoksen naapurisaarella Telendoksella lokakuusta joulukuuhun. Matkan päätavoite oli viimeistellä kerronnallinen tietokirja, joka käsittelee vapaaehtoisen syömättömyyden kulttuurihistoriaa. Taloudellisesti reissun mahdollistivat apuraha kirjaan, jutut suomalaisiin lehtiin ja säästöt työntäyteisiltä viime vuosilta.

Paldaniuksen kirjalla on omakohtainen tausta. Hän on käsitellyt syömishäiriöitä teksteissään ja jutuissaan myös aiemmin.

”Nyt tuntuu, että on oikea aika kirjoittaa kirja. Ehkä sen jälkeen aiheesta ei tarvitse enää kirjoittaa”, Paldanius sanoo. ●

Maria Paldanius löysi Kalymnokselta avukseen ja haastateltavakseen kiipeilyopas Simon Montmoryn, jolle ympäristökysymykset ovat tärkeitä. Opas vei Paldaniuksen ja kuvaaja Jani Kakon kallioidelle osana neljän hengen ryhmää.

Heli Hämäläinen • Kirjoittaja on journalistiseen kirjoittamiseen ja kielenhuoltoon erikoistunut kirjoitusviestinnän yliopistonopettaja Jyväskylän yliopistossa.

Voiko journalismissa puhua miten vain?

Journalistiikan opiskelijoitani mietityttää usein, millaiset verbit sopivat sitaattien yhteyteen. Vastaan: hyvin monenlaiset puhumista, ajattelua, tuntemista tai muuta toimintaa kuvaavat teon-sanat. Vaikka sitaatti saa tyypillisimmin peräänsä *x sanoo*- tai *sanoo x*-tyyppisen jälkijohtolauseen, ei sitäkään aina tarvita.

Vakioharjoituksiini kuuluu listauttaa opiskelijoilla tähän tarkoitukseen sopivia verbejä. Tavallisesti ei kulu kymmentäkään minuuttia, kun sanoja on koossa sadoittain. Samalla huomataan, että lopulta perin harvat verbit sopivat neutraaleihin yhteyksiin. Eniten keksitään halventavia ilmauksia.

Johtolauseitten sananvalinnoilla voidaan esittää hienovaraisia tai räikeitäkin vihjeitä siitä, mitä kirjoittaja ajattelee puhujasta tai tämän ajatuksista. Niin voi tapahtua myös tiedostamatta tai objektiivisuuteen pyrkimisestä huolimatta.

Ammoisessa suomen kielen kandidaatintutkielmasani Väyrynen väittää, Kiviniemi korostaa (2010) selvi-

tin, millaisia puhumista ilmaisevia verbejä käytettiin poliittisten sanomalehtien jutuissa. Oletin, että puolueitten pää-äänenkannattajissa otettaisiin kielen keinoista kaikki hyöty irti ja sivallettaisiin sanan säilällä muita kuin omia.

Havaitsin esimerkiksi, että **Matti Vanhaseen** yhdistettiin huomattavasti neutraalimpia puheverbejä kuin **Paavo Väyryseen**. Kun Vanhanen *sanoi, kertoi ja ilmoitti*, Väyrynen muun muassa *tilitti, kehui, laskeskeli, myönsi, muistutti ja huomautti*. Tästä varmaan aloittelevakin toimittaja huomaa suhtautumiseron.

Puoluelehdistö ja ajat ovat muuttuneet nopeammin kuin puhetta ilmaisevien verbien käyttö. Edelleen yleisimpiä ovat neutraalit *sanoa* ja *kertoa* ja muita käytetään kieli keskellä suuta.

Sen sijaan nykyään harvempi *naurahtaa* johtolauseessa. Se on minusta kelpo kehitystä, koska välillä vaikutti siltä, että haastatteluissa ei muuta tehty kuin hekotelu – tai sellainen kuva haluttiin antaa. ●

TUTKITTUA

Lukijat ovat vastahankaisia dataistumista kohtaan

Dataistunut journalismi asettaa yleisölle uudenlaisia haasteita. Monet lukijat vastaavat niihin passivoitumalla.

Näin kertoo *Convergence*-lehdessä julkaistu tutkimus, jossa journalistiikan tutkija **Liisa Ovaska** analysoi lukijoiden suhdetta yleisödatan keruuseen ja dataistuneeseen journalismiin.

Dataistuminen on ilmiö, jossa nettikäyttäjymistämme mitataan ja analysoidaan laajalla rintamalla. Datan avulla verkkosisältöjä personoidaan automaattisesti, ja data myös ohjaa toimituksellisia valintoja.

Tutkimusta varten Ovaska kokosi *Iltalehden* lukijoista viisi ryhmää, joissa oli yhteensä 21 tutkimushenkilöä. Heistä enemmistö oli naisia.

Kolmivaiheisen tutkimuksen ydinaineiston muodostivat Zoom-ryhmähaastattelut ja Signal-pikaviestikeskustelut.

Tutkittavien asenteet dataistunutta journalismia kohtaan vaihtelivat tyytyväisyydestä aina aktiiviseen vastarintaan. Asenteesta riippuen

lukijat tukeutuivat erilaisiin taktiikoihin navigoidessaan mediasisältöjen maailmassa.

Myönteisimmissä tapauksissa yleisö koki hyötyvänsä dataistumisesta. Automaattinen kohdentaminen auttoi lukijaa löytämään itselleen kiinnostavaa journalistista sisältöä verkon tietulvasta.

Kuitenkin yleisin tutkimuksessa havaittu taktikka oli luovuttaminen. Tällöin lukija vaipui passiivisuuteen algoritmien, maksumuurien ja harhaanjohtavien otsikoiden edessä. Taktikkaan saattoi liittyä ahdistusta ja tunne huijatuksi tulemisesta.

Kaikkein kielteisimmissä tapauksissa haastateltavat ryhtyivät vastarintaan dataistunutta journalismia kohtaan. Tällöin lukijat pyrkivät estämään datan keräämisen ja hillitsivät tietoisesti omaa toimintaansa median kuluttajina. Taktikka oli kuitenkin yksilölle vaivalloinen, sillä se vaati jatkuvaa valppautta.

Tutkija arvioi, että lukijoiden passiivisuus voi olla osoitus piilevästä vastustuksesta dataistu-

nutta journalismia kohtaan. Onkin mahdollista, että passiivisuus poikii tulevaisuudessa uusia vastarinnan muotoja.

Juha Matias Lehtonen

Sanna Raita-aho, 35, aloittaa tammikuussa STT:n EU-kirjeenvaihtajana Brysselissä. Aiemmin hän on työskennellyt STT:n toimittajana ja Ylen toimittajana Turkissa. Koulutukseltaan hän on rauhan- ja konfliktintutkimuksen maisteri Tampereen yliopistosta. Raita-aho on opiskellut myös Lähi-idän tutkimusta ja raportoinut alueelta. Syksyllä 2024 hän oli stipendiaattina Yhdysvalloissa.

Sanna Raita-aho haluaa liittää EU:n ihmisten arkeen

Miten päädyit uuteen tehtävääsi ja miksi?

Paikka avautui ja hain, koska kaipasin työhöni kansainvälisempää katsantokantaa ja minulla oli kokemusta kirjeenvaihtajatyypistä työstä. EU:n rooli kiristävissä maailmapoliittisissa tilanteissa kiinnostaa.

Miten saat suomalaiset kiinnostumaan EU:sta?

Perehtymällä EU-asioihin niin hyvin, että pystyn selittämään muille, mitä ne heidän arjessaan merkitsevät. Muistamalla, että "Brysselin kuplan" valtapelit eivät välttämättä avaudu Suomessa.

Miten vältät "EU kieltää -journalismin"?

Kertomalla, miksi lainsäädäntöä tehdään ja millaiset poliittiset voimat siihen vaikuttavat. Valtaosa suomalaisista EU-kirjeenvaihtajista tekee tässä erinomaista työtä. Verkko-otsikoissa saattavat kieltämiset korostua.

Minkä uutisen pelkää joutuvasi EU-kirjeenvaihtajana kertomaan?

Huono uutinen olisi, jos Ukraina joutuisi luovuttamaan alueita Venäjälle vastineena rauhasta tai että EU ei edistäisi vihreää siirtymää.

Mikä uutinen olisi ihana kertoa?

Maaailman myllerryksistä huolimatta EU pysyi yhtenäisenä, demokraattiset instituutiot vahvoina ja Ukrainan suvereniteetti säilyi.

Olit viime syksyn Yhdysvalloissa stipendiaattina. Mitä ammatillisesti hyödyllistä oivalsit?

Yhdysvaltain ulkopoliitiikka kiinnostaa meitä enemmän kuin tavallisia amerikkalaisia. Ukrainan sota kiinnostaa eniten euroop-

palaisia ihmisiä. Tekoälyyn liittyy valtavasti vallan ja rahan kytköksiä, joita toimittajien on pidettävä silmällä.

Olet kotoisin Karvialta. Mikä on satakuntalaisinta sinussa?

Meitä sanotaan jäyhiksi, mutta itse olen aika puhelias varmaan siksi, että isäni on Itä-Suomesta. Ehkä maanläheisyys, jalat maassa -asenne.

Miten sinusta tuli noin kansainvälinen?

Olin jo lapsena kiinnostunut eri maista ja maantiedosta. Lukion jälkeen olin EU:n vapaaehtoistyöohjelman kautta Ukrainassa. Sain paljon eurooppalaisia ystäviä. Ymmärsin, että jo puolentoista tunnin lentomatkan päässä Suomesta kamppaillaan aika erilaisen ongelmien kanssa.

Olet ollut mukana kirjoittamassa tietokirjoja Björn Wahlroosista, pettämisestä ja arabikevään jälkeisestä ajasta. Mistä on vielä kirjoittamatta?

Nyt ei ole ollut aikaa pysähtyä ajattelemaan sitä. Ehkä ajatus kypsyi EU-vuosien aikana.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Ylen Istanbulin-toimittaja **Maija Liuhto** on urallaan raportoinut monista paikoista, joihin harva suomalainen on päässyt, kuten Afganistanista Taleban-hallinnon alla. Brysselistä mainitsen *Politicon Brussels Playbook* -uutiskirjeen tekijät. He pystyvät kirjoittamaan EU-politiikasta konkreettisesti, haus- kasti ja informatiivisesti.

Nina Erho

Sain pornotähden nukahtamaan

Pertti Pesonen kirjoitti tällä palstalla nukahtaneensa kesken haastattelun. Minulle kävi päinvastoin. Olin syksyllä 2008 töissä Kaakkois-Suomen sanomalehtien teematoimituksessa, kun Turun erotiikkamesuille saapunutta **Ron Jeremy** oli mahdollista haastatella Helsingissä.

Tuolloin Jeremy tunnettiin seksuaalirikossyyt- teiden sijaan aikuisviihteen ammattilaisena. Tein taustatyöni ja minulle selvisi, että Jeremy on koulutukseltaan luokanopettaja. Juttu tulisi *Nallipyssyhaastattelu*-vakiopalstalle. Ideana palstalla oli kysyä nasevia kysymyksiä, joihin haastateltava vastasi nopeasti mitä mieleen tuli.

Minut ohjattiin haastatteluvuorollani Jeremyn luo. Tapaamiseen annettiin noin 20 minuuttia aikaa. Alkukohteliaisuuksien ja small talkin jälkeen lähdin tykittämään kysymyksiäni. Itse olin innoissani siitä, että päivänselvän pornoteeman sijaan olinkin keksinyt lähteä kysymään opettajuudesta ja ammatinvalintaan liittyvistä asioista.

Jeremy ei tainnut pitää kysymyksiäni yhtä mielenkiintoisina, sillä kesken haastattelun hän nukahti. Äänen korottaminen ei herättänyt häntä. Paniikissa vilkuilin kelloa, sillä torkuille ei oikein olisi ollut aikaa, pitäisi saada haastattelu tehtyä loppuun.

Kun vieno kuorsauksen tapainen korina alkoi kuulua, uskaltauduin tökkäämään häntä kevyesti olkapäästä. Samalla pressitilaisuuden järjestäjä jo saapuikin paikalle kertomaan, että haastattelu-aika on loppunut. Jeremy oli selvästi pahoillaan nukahtamisestaan ja vaati meille hetken lisäaikaa.

Olin hyvän tahdon eleenä päässyt vielä syliin istumaan kuvaa varten. Kieltäydyin koh- teliaasti.

Satu Hotakainen

Kirjoittaja on toimittaja ja journalismin tuntiopettaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Petteri Orpon (kok.) hallitus suunnittelee muutosneuvotteluaikojen puolittamista. Aamulehden pitkäaikaisen luottamushenkilön Sari Sainion mukaan kolme viikkoa olisi aitojen neuvottelujen käymiseen todella lyhyt aika.

HALLITUKSEN HEIKENNYKSET TYÖEHTOIHIN LUOVAT PAINETTA TES-PÖYTIIN

Nina Erho, teksti • Marjaana Malkamäki, kuva

Petteri Orpon (kok.) johtama hallitus on heikentänyt ja heikentämässä työehtoja monella tavalla. Se on esimerkiksi heikentämässä työntekijän irtisanomista ja määräaikaisten työsuhteiden solmimista. Lisäksi hallitus suunnittelee muutosneuvotteluaikojen puolittamista.

Journalistiliiton edunvalvontajohtajan **Petri Savolaisen** mukaan työntekijöille epäedulliset lakimuutokset vaikuttavat myös työehtosopimusneuvotteluihin.

Journalistiliitto aloitti joulukuun puolivälissä media-alan työehtosopimusneuvottelut, jotka jatkuvat liiton eri sopimusaloilla loppukevään.

”Työehtosopimukset ovat totta kai keino, jolla lakimuutosten uhkaamia työntekijöiden etuja pystytään jossain määrin turvaamaan ja palauttamaan”, Savolainen sanoo.

MUUTOSNEUVOTTELUIEN ON tähän saakka pitänyt kestää kuusi viikkoa, jos työnantaja on harkin-

nut vähintään kymmenen hengen irtisanomista. Aamulehden pitkäaikaisen luottamushenkilön **Sari Sainion** mukaan kolme viikkoa olisi aitojen neuvottelujen käymiseen todella lyhyt aika.

”Työnantajan esitysten haastaminen ja vaihtoehtojen etsiminen irtisanomisille vaatii aikaa ja ajatustyötä. Jos neuvotteluaika lyhenee kuudesta viikosta kolmeen tai joissakin tapauksissa vain viikkoon, myös irtisanomiset tulevat aikaisemmin. Kyse on myös palkasta”, Sainio sanoo.

Vaikka määräaikaisten työsuhteen solmiminen on tähän saakka vaatinut perusteen, moni aloittaa media-alan työuransa pitkällä rupeamalla pätkä- ja silpputöitä.

”Ei lakimuutos ainakaan tilannetta paranna”, Sainio sanoo.

TYÖEHTOSOPIMUS ON luottamushenkilön keskeinen työkalu keskusteluissa työnantajan kanssa. Jos Sari Sainiolla olisi valta parantaa lehdistön tessiä, hän toivoisi siihen ajantasaisempia ja parempia työ-

kaluja palkkakehityksen tukemiseen.

Lehdistön tessiin tuli viime vuonna uusi palkkaluokka 2c. Siihen voi päästä, jos työhön kuuluu esimerkiksi vastuuta sisältöjen hankkimisesta oman toimituksen ulkopuolelta.

Monet toimituksissa työskentelevät saavat työnantajalta kontolleen jatkuvasti uusia työtehtäviä. He jäävät silti palkkaluokkaan 2b:hen.

”Tämä on alan keskeinen ongelma. Palkkausjärjestelmä ei tunnista monia nykytyöelämän töitä, jotka kasvattavat vastuuta ja kuormitusta ja joista kuuluisi siksi saada palkanlisää”, Sainio sanoo.

”Erityisesti tämä näkyy pienissä paikallislehdissä, joissa muutama ihminen tekee ’ihan kaikkea’”.

Sainion kokemuksen mukaan myös koko alan palkkakehitys harmittaa työpaikoilla.

”Uran alun pätkätyöissä palkka ei juuri nouse kuin tes-korotuksilla. Henkilökohtaiset kokemukset loppuvat seitsemään vuoteen. Kun alalla on nykyään tosi vähän muita palkkaliukumia, palkkakehitys pysähtyy.” ●

ELOKUVA- JA TV-ALAN TYÖNTEKIJÖIDEN UUPUMUSOIREET OVAT HÄLYTTÄVÄLLÄ TASOLLA

Sairastuin työuupumukseen vuonna 2007. Kesken kuvauspäivän oloni heikkeni, lähdin kotiin, silloinen puolisoni vei minut lääkäriin ja jäin sairauslomalle.

Uupumus yllätti. Olin vihdoinkin päässyt ohjaamaan kiinnostavia dokumentti- ja tv-ohjelmia, minulla oli intoa tehdä töitä ja koin työni merkitykselliseksi. Tein kuitenkin liian pitkiä työpäiviä hyvin hektisessä kuvaus- ja tuotantoympäristössä ympäri Suomea ja Eurooppaa.

Vaikka olen nuori, en palautunut työstäni.

TYÖTERVEYSLAITOS JULKAISI JOULUKUUSSA tutkimuksen elokuva- ja tv-alan riippumattomien tuotantoyhtiöiden tuotannoissa työskentelevien terveydestä ja hyvinvoinnista.

Tulosten perusteella oma vuosien takainen tilanteeni ei ollut poikkeuksellinen. Tutkimuksen mukaan elokuva- ja tv-alalla työskentelevillä on keskimääräistä suurempi työn imu, mikä tarkoittaa myönteistä tunne- ja motivaatiotilaa työssä. Kaksi kolmasosaa vastaajista oli vähintään melko tyytyväisiä työhönsä.

Siihen tutkimuksen hyvät tulokset loppuivatkin. Tutkimuksen mukaan psyykkisiä oireita oli vajaalla kahdella kolmasosalla vastaajista. Se on lähes kolme kertaa enemmän kuin työikäisellä väestöllä keskimäärin.

Psyykinen oirehdinta on looginen seuraus jatkuvasta joustamisesta työajoissa, riittämättömästä palautumisesta, liian lyhyistä lomista ja säännöllisistä yli 12 tunnin työpäivistä.

ELOKUVA- JA TV-ALA ON siitä poikkeuksellinen toimiala, että työtä tehdään eri tuotannoissa ja usein

lyhyissä määräaikaissa työsuhteissa. Yleensä määräaikaiset työsuhteet ovat nuorien ja alalle vastavalmistuneiden työllistymisen muoto. Elokuv- ja tv-alalla on toisin. Kokeneillakaan ammatillisilla ei ole mahdollisuuksia saada vakituista työsuhdetta, koska niitä ei juurikaan ole. Tutkimuksen mukaan juuri määräaikaisten palautuminen työn rasituksista on usein riittämätöntä ja psyykkiset oireet voimakkaampia kuin vakituisesa työsuhteessa olevilla.

Tutkimuksen tulokset ovat huolestuttavia. Kauhistele ei auta, joten esittelen tutkimustulosten pohjalta muutaman ratkaisuehdotuksen:

Työstä täytyy voida palautua. Se tarkoittaa lyhyempiä työpäiviä ja -viikkoja.

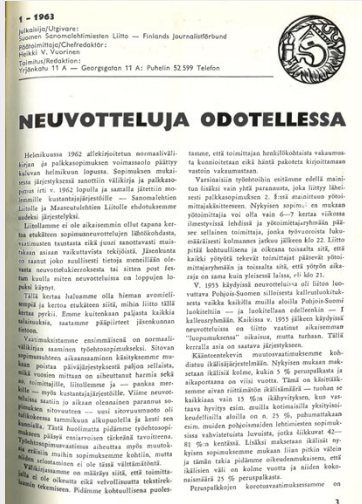
Työaikoja tulee voida ennakoita, jotta palautuminen ja työn ja muun elämän yhdistäminen on helpompaa.

Työnantajien tulee jatkossa panostaa psyykkisen oirehoidinnan tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn myös määräaikaisten työntekijöiden ja ammatinharjoittajien kohdalla.

Keinot kuulostavat helpoilta, mutta vaativat toimintatapojen ja asenteiden muutosta. Ne vaativat sen, että ammattilaisten jaksaminen laetaan keskiöön. Työntekijät haluavat lupauksen siitä, että asiat muuttuvat parempaan. Lupa kannattaa viimeistään nyt antaa, jotta elokuva- ja tv-ala voi kasvaa ja kehittyä sosiaalisesti vastuullisella tavalla. ●

Tutkimus on tehty osana audiovisuaalisen alan Avaus-vastuullisuushanketta, jota toteuttaa Audiovisual Producers Finland – APFI ry yhdessä Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät SET ry:n ja Journalistiliiton kanssa.

Marika Väisänen ● Kirjoittaja on Journalistiliiton työehtoasiantuntija.

Sanomalehtimies 1/1963 kirjoitti kriittisesti autojournalismista.

Kolariuutiset naurattivat "automiehiä"

IOlen joskus kuullut tarinan, jonka mukaan kiinalaisilla lehdillä on tapana huvittaa lukijoitaan tahallisilla virheillä", kirjoitti nimimerkki E.A. *Sanomalehtimiehellä* 1/1963.

"Koska suomalaisilla lehdillä ei tietävästi kuitenkaan tällaista tapaa ole, on epäjohtonmukaista, että automiehille kuitenkin tarjotaan ihan ylettömiin naurunaiheita", hän sivalsi.

Kirjoittajaa harmittivat kolariuutiset sekä niissä käytetyt epämääräiset sanat ja tekniset termit. Hän epäili esimerkiksi, etteivät sanat *ohittaminen* ja *sivuuttaminen* ole merkitykseltään täysin selviä edes kaikille ajokortin omistajille.

Etenkin kolariuutisista oli hänestä mahdotonta saada tolkkua.

Mediakritiikkinsä oheen E. A. tarjosi rakentavan kehitysidean:

"Hassumpain tekemistä voi keksiä joutoaikoinaan eikä uskoisi kenenkään työnantajan mieltään pahoittavan, vaikka toimittaja vapaahetkinään työpaikallakin silmäilisi lakeja ja asetuksia, vaikkapa liikennettä koskevia."

Tietämys tulisi hänen mielestään tarpeeseen, sillä moottoriajoneuvojen määrä oli Suomessa ylittänyt jo yli puoli miljoonaa.

Nykyisin liikennekäytössä on noin 3,2 miljoonaa autoa.

Marja Honkonen

Ilta-Sanomien menestyksen moottori

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
VESA-PEKKA KOLJONEN
28.9.1942 JOENSUU – 2.12.2024 HELSINKI

Elettiin viime vuosituhannen loppua. *Ilta-Sanomien* vastaavan päätoimittajan **Vesa-Pekka Koljosen** työhuoneessa tuoksui sikari. Hän ei poltellut suurieleisesti kuubalaisia pöllejä vaan vaatimattomampia sumatralaisia. Koljonen olisi voinut paukutella henkseleitään pröystäilevämminkin, sillä levikkiennätykset seurasivat toisiaan ja *IS:n* journalistinen taso alkoi saada arvostusta myös iltapäivälehtien halveksijoissa.

Koljonen toimi *IS:n* vastaavana päätoimittajana 1985–2003. Perheyhtiön johto oli poiminut Koljosen *Helsingin Sanomien* kuvatoimituksesta tervehdyttämään *IS:n* toimittuskulttuuria. Toimituskunnalle selvisi nopeasti, että uusi luuta laakaisee vanhan työskulttuurin pölyjä tiukasti ja tehokkaasti. Koljonen ei ollut kuitenkaan alaisilleen herra päätoimittaja vaan helposti lähestyttävä VPK.

Viimeisinä työvuosinaan Koljonen aisti nurkan takana odottavan digitaalisen muutoksen, ja yksityisissä keskusteluissa hän saattoi tuhdella, että työn mielekkyys alkaa kadota. Vanhan liiton journalistin levikkiennätykset haihtuisivat sikarin savun lailla unholaan.

Monin tavoin palkittu Koljonen jatkoi eläköitymisensä jälkeen kolumnien kirjoittamista muun muassa *Suomen Kuvalehdessä*. VPK puolusti ja vaati oikeakielisyyttä. Syyttävä sormi osui usein omaan ammattikuntaan. Syystäkin.

Kari Yläne

Kirjoittaja on VPK:n pitkäaikainen työtoveri
Ilta-Sanomissa.

Ju-Me loi urheilusta kaunokirjallisuutta

URHEILUTOIMITTAJA JUHANI MELART
19.1.1933 MÄNTSÄLÄ – 24.11.2024
HELSINKI

Urheilujournalismin kirkas tähti on sammunut. Moneen kertaan palkittu toimittaja **Juhani Melart** kuoli marraskuisena sunnuntai-iltana Suursuon sairaalassa Helsingissä.

Melart tunnettiin erityisesti *Uuden Suomen*, *Iltalehden* ja *Vauhdin Maailman* kolumneista nimimerkillään *Ju-Me*. Ne olivat useimmiten kaunokirjallisuuden veroisia – kuin ytimekkäitä pienoisko-velle. Jumea eivät kiinnostaneet numerot, vaan ihminen niiden takana. Hän saavutti nopeasti urheilijoiden luottamuksen rauhallisella lähestymistavallaan ja teksteillään. Heidän ja Jumen välille syntyi molemminpuolinen kunnioitus. **Keke Rosberg** oli ensimmäinen, joka suru-uutisen kuultuaan soitti ja esitti osanottonsa.

Jume ei jähdannut kohuotsikoita, vaan luotti kiehtovan tarinan

voimaan. Hänet miellettiin moottori- ja yleisurheilun verrattomaksi asiantuntijaksi, mutta hän tuntui olevan kotikentällään miltei lajissa kuin lajissa. Taustalla oli pitkä ja määrätietoinen työ.

”Tärkeintä on kirjoittaa paljon ja lähes joka päivä, mutta lukea vielä enemmän”, Jume kiteytti menestysensä salaisuuden.

Ja sitä hän noudatti intohimoisesti kuolemaansa saakka.

Kari Melart

Kirjoittaja on Juhani Melartin poika
ja urheilutoimittaja.

Apurahat 2025

Patricia Seppälän säätiön apurahoja voi hakea kuvajournalismin, lehti-/reportaasikuvauksen ja dokumenttikuvauksen projekteihin, näyttelyihin ja kirjahankkeisiin sekä alan kehittämiseen, tutkimukseen ja opiskeluun. Lisäksi jaamme 10 000 euron apurahan kuvajournalisti-toimittaja-työparille tutkivan journalismin hankkeeseen. Vuonna 2025 hakumme teemapainotus on nuoret ja säätiö toivoo näkevänsä myös hakemuksia, jotka liittyvät nuoriin.

Heidi Piironen työpaja

Euroopassa ja sen lähiympäristössä soditaan. Ilmastonmuutos vaikuttaa meihin kaikkiin. Digitalisaatio ja somen asettamat vaatimukset ovat hurjia. Nuoret pohtivat myös mistä irtoaa opiskelupaikka tai työpaikka. Toisaalta nuorilla on aiempia sukupolvia paremmat taidot sanoittaa vaikeita asioita. Mitkä asiat toimivat pelkojen ja epävarmuuden vastavoimana? Kuinka Suomen nuoret voivat ja miten he näkevät maailman ympärillään? Kuvajournalisti: mikäli olet pyöritellyt näitä aiheita mielessäsi tai työssäsi, hae mukaan Heidi Piironen työpajaan, joka toteutetaan vuonna 2025.

PATRICIA SEPPÄLÄN
SÄÄTIÖ

Hakuaika 2.–31.1.2025

Lisätiedot, hakuohjeet ja sähköinen hakulomake:
patriciaseppalansaatio.fi/
apurahojen-hakeminen

Hakemukset vastaanotetaan ja arvioidaan sähköisesti. Apurahan saajat julkistetaan säätiön verkkosivulla huhtikuussa 2025.

Patricia Seppälän säätiö

patriciaseppalansaatio.fi
toimisto@patriciaseppalansaatio.fi
Puh./Tel. + 358 (0) 44 586 6144

APURAHAT TUTKI!2025-KONFERENSSIIN OSALLISTUMISEEN

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö myöntää apurahoja Tutki!2025-konferenssiin osallistumiseen. Tapahtuma järjestetään Sanomatalossa 25.–26.4.2025.

Apurahahaku päättyy **24.1.2025 kello 16**.

Apurahoja myönnetään hakemuksen perusteella seminaarin osallistumismaksuun, matkakuluihin ja majoitukseen. Taksimatkoja tai oman kotikaupungin matkakuluja ei korvata ja majoituskuluja korvataan 130 euroon asti yöltä. Näistä enintään 499 euron apurahoista ei tule karenssia Jokesin muihin apurahiin.

Apurahahakemus tehdään säätiön sähköiseen apurahajärjestelmään ja allekirjoitetaan pankkitunnuksilla. Myöhässä jätettyjä hakemuksia ei oteta käsittelyyn.

Lisätietoa seminaarista: <https://tutkikonferenssi.fi>

Lisätietoa apurahoista säätiön toiminnanjohtajalta Anna Kähköselältä, +358 50 551 3961, toimisto@jokes-saatio.fi

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr

Siltasaarenkatu 18 A, 7. krs 00530 Helsinki

KOULUTUKSET

Miten saada nuoret paikallislehtien yleisöksi ja tekijöiksi?

Mitä mieltä opiskelijat ovat maakunta- ja paikallislehtien sisällöistä? Liity webinaariimme ja kuule, kuinka kandidaatintutkimustaan palkittu **Olivia Aho** virittää keskustelun aiheesta. Kuulemme myös vinkkejä nuorten journalistien rekrytointiin. Tervetuloa kaikki journalismin tulevaisuudesta kiinnostuneet jäsenemme.

Aika: Ma 13.1. klo 12.30–13.30

Paikka: Teams

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/tapahtumat

Järjestäjä: SJL

Työelämän tekoäly -webinaari

Tutustu Microsoftin Copilot-tekoälyyn Eduhousen tuottamassa webinaarissa. Koulutus tarjoaa yleiskatsauksen Copilotin käyttöön Office-sovellusten, kuten Wordin, Excelin, PowerPointin, OneNoten ja Teamsin kanssa. Kurssin tavoitteena on auttaa osallistujia ymmärtämään kuinka Copilot-tekoäly voi auttaa tekstin tuottamisessa, analysoinnissa ja muotoilussa. Webinaarin vetää **Esa Riutta**. Osallistujilta ei odoteta aiempaa kokemusta Copilot-tekoälystä.

Aika: Ti 28.1. klo 9–12

Paikka: Teams

Ilmoittautumiset: Ilmoittautuminen alkaa ke 8.1. klo 10. Paikkoja on rajoitetusti.

Lisätiedot: journalistiliitto.fi/tapahtumat

Järjestäjät: SJL ja Eduhouse

Palkittua viestintää, keskusteluja, kuohuva malja viestijöille

Pöytä on katettu viestijöille. Luvassa on keskusteluja, lisäpotkua omaan työhön ja lasi kuohuvaa liiton toimistolla. Tilaisuus sopii työsuhteisille, freelancereille ja viestinnän opiskelijoille. Voit halutessasi kutsua mukaan myös kollegan, joka ei vielä kuulu liittoon. Vieraana on viestintätoimisto Drumin johtava viestintäasiantuntija **Jussi Eronen**.

Aika: Ti 11.2. klo 16.30–18

Paikka: Journalistiliiton toimisto, Siltasaarenskatu 18 A 7. krs, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Ke 15.1. klo 10 alkaen, journalistiliitto.fi/tapahtumat

Järjestäjä: SJL

Teknologia-akatemia: Pelillisyydestä vetovoimaa media-alalle?

Vuoden ensimmäinen Teknologia-akatemia yhdistää pelillisyyttä ja mediaa. Tapahtuma tuotetaan yhdessä Media-alan tutkimussäätiön kanssa. Tervetuloa kuulemaan asiantuntijoita ja

keskustelemaan aiheesta!

Aika: Ke 22.1. klo 15–18

Paikka: Journalistiliiton toimisto, Siltasaarenskatu 18 A 7. krs, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:

journalistiliitto.fi/tapahtumat

Järjestäjä: SJL, Teknologia-akatemia ja Suomen Akatemia

MUUT

Elokuva- ja mediatyöntekijöiden pikkujoulut

Suomen elokuva- ja mediatyöntekijöiden edunvalvontayhdistyksen SET:n järjestämät, kaikille elokuva-, televisio- ja media-alan työntekijöille sekä opiskelijoille tarkoitetut pikkujoulut tulevat taas. Tervetuloa!

Aika: La 25.1. klo 18

Paikka: Kinos Rentals, Henry Fordin katu 6, Helsinki

Lisätiedot: Tarkemmat tiedot tapahtumasta tulossa myöhemmin.

Järjestäjä: SET

Henrik Tikkasen Helsinki -näyttely

Henrik Tikkasen (1924–84) ura oli merkittävä niin kirjailijana, toimittajana kuin kuvittajana. Mediamuseo Merkin näyttely esittelee Tikkasen

kuvituksia Helsingistä ja samalla kaupungin 50 vuodessa tapahtuneita muutoksia. Tikkanen teki *Hufvudstadsbladetin* ja *Helsingin Sanomien* valtavan määrän kuvittamia kaupunki- ja matkareportaaseja, pakinoita ja aforismeja. Näyttely on toimittajakirjailija **Ville Hännisen** ja graafikko **Ville Tietäväisen** kuratoima.

Aika: 16.3. saakka

Paikka: Merkki-museo, Ludviginkatu 2–4, Helsinki

Lisätiedot: merkkiin.fi

Tekstifestivaalit Helsingissä

Kirjallisuusyhteisö Tekstin talo järjestää tammikuussa ensimmäisen Tekstifestivaalin Helsingissä. Se yhdistää kirjallisuuden, käännökset, kritiikkiä ja esittävän taiteen ainutlaatuisiksi tekstikulttuurin tapahtumaksi. Ohjelmassa on muun muassa kirjailijahaastatteluja, kirjoittamistyöpajoja ja kirjallisuusteemaisia iltaklubeja. Valtaosa ohjelmanumeroista on maksuttomia, ja ohjelmaa myös striimataan.

Aika: 23.–25.1.

Paikka: Tekstin talo, Lintulahdenkatu 3, Helsinki

Lisätiedot: tekstintalo.fi

Järjestäjä: Tekstin talo

Verestä Office-osaamistasi verkkokursseilla! Liitto tarjoaa tammikuussa kolme Eduhousen kurssia maksutta jäsenille. Lisätiedot ja salasanat löydät viime jäsenkirjeestä.

KOE VALTAKUNNALLINEN UUTISKESÄ!

Suhtaudutko intohimoisesti uutiseen ja tinkimättömästi luotettavuuteen ja nopeuteen? Osaatko kertoa merkittävästä kiinnostavasti? Haluatko sekä otsikoida että kirjoittaa uutiskärjen vetävästi?

Jos vastauksesi on kyllä, uutistoimisto STT sopii Sinulle.

Etsimme sijaisia STT:n uutistoimitukseen ja Lehtikuvaan keväksi 2025 ja kesäksi 2025. Lue lisää ja hae 7.1.2025–26.1.2025 osoitteessa: <https://stt.fi/kesa2025>.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Siltasaarenskatu 18 A, 7.krs.
00530 Helsinki
Broholmsgatan 18 A, 7 vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

SÄHKÖPOSTIT / E-POST

info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR

journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

A-KASSA / A-KASSAN

A-kassa.fi, 020 690 455
finka.fi, (09) 8689 400

Hannu Björkbacka, 69

- Keskipohjanmaan elokuva- ja tv-arvostelija vuodesta 1989.
- Kokkolan viikoittaisen kulttuurikritiikkipalstan tekijä vuodesta 2009.
- Midnight Sun Film Festivalin Sodankylä-palkinto 2019.
- Kokkola-palkinto 2020.

Hannu Björkbacka kirjoittaa myös teatterista ja musiikista, mutta kriitikon varsinainen rakkaus on elokuva.

Kriitikko Hannu Björkbacka haluaa olla keskustelun avaaja

Manu Haapalainen, teksti • Clas-Olav Slotte, kuva

Kirjallisuuskriitikko Maaria Ylikankaan valinta

"Keskipojanmaahan elokuvista ja teatterista kirjoittavan **Hannu Björkbackan** hyväntuulinen ote on mukaansatempaava. Hän kirjoittaa innostavasti, älykkäästi ja lukijaa aliarvioimatta. Arvioista piirtyy esiin tutun kriitikon maku, ja vaikka en asu *Keskipojanmaan* levikkialueella, luen kiinnostuneena, mitä Björkbacka on lehteen poiminut.

Björkbackan arvio **Hirokazu Kore-edan** elokuvasta *Monster – vaarallinen leikki* herättää uteliaisuuden ja kiinnostuksen. Teksti on varsin positiivinen, mutta ei kuitenkaan etukäteen torju sitä mahdollisuutta, että lukija ei välttämättä pidäkään teoksesta. Hengittävyttä ja tilaa lukijalle, siis!"

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Huomaan usein teatterissa ja elokuvissa, että olen ainoa, joka nauraa", sanoo kokkolalainen kulttuurijournalisti, elokuvakriitikko **Hannu Björkbacka**.

"En tiedä onko se muilta kielletty, vai olenko minä niin epätoivoinen, että haen naurun ja ilon aiheita kaikkialta."

69-vuotias Björkbacka teki työuransa Osuuspankissa. Kun pankin ovet työpäivän päätyttyä sulkeutuivat, Björkbacka pääsi varsinaisen elämäntehtävänsä pariin. Vapaa-ajallaan hän on ollut jo vuodesta 1989 asti *Keskipojanmaa*-lehden elokuvakriitikko. Hän kuuluu siihen harvalukuiseen kotimaisten elokuvakriitikoiden joukkoon, jonka nimen ja tyylin filmihullut tunnistavat halki koko maan.

Björkbacka sanoo työn ilonsa ja elämänilonsa kumpuavan ennen kaikkea rakkaudesta elokuvaan.

"Se on jo pikkupoikana löytämäni ensirakkaus, ja se on myös säilynyt. Minusta ei vielä kukaan tunnu koskaan ikävältä tai raskaalta lähteä elokuviin."

Myös arvosteluja Björkbacka sanoo lukeneensa teini-iästä lähtien.

"Minusta ne ovat paras tekstimuoto: Kompaktissa paketissa uutinen siitä, että tällainen teos on olemassa, informaatiota sen luonteesta, sivistävää analyysia. Omiin teksteihini koetan tuoda myös kepeyttä."

Björkbacka on kuitenkin tarkka siitä, ettei lue kollegoiden tekstejä ennen kuin oma arvio elokuvasta on valmis.

"Omaa näkemystä on mielenkiintoista verrata muihin, mutta vasta jälkikäteen. Olen sen verran kokenut, että luotan pystyväni muodostamaan asiantuntevan mielipiteen oman katseluhistoriani pohjalta", hän sanoo.

"Ja ajattelen olevani lukijalle myös velkaa sen, että mielipide on varmasti omani."

Björkbackan mukaan arvostelijan ei suinkaan tarvitse olla kokenut tai kaiken nähnyt.

"Katsomme teosta kukin oman henkilöhistoriamme läpi, sen, mitä aiemmin olemme nähneet ja kokeneet. Siksi elokuva on aina jokaiselle eri. Se on erilainen myös uusilla katselukerroilla. Mottoni on, että arvostelun ei ole tarkoitus olla viimeinen sana, vaan julkinen ensipuheenvuoro ja keskustelunavaus."

Arvosteluun japanilaisen elokuvan suuruuksiin kuuluvan **Hirokazu Kore-edan** muun muassa koulukiusaamisesta kertovasta *Monsterista* (2023) Björkbacka ei itse pidä mitenkään erityisenä.

"Mutta onhan siinä rivien välissä pohdintaa tästä myös suomalaista yhteiskuntaa riivaavasta ongelmasta. Siinä mielessä elokuvasta oli mukava kirjoittaa, että Kore-eda on japanilaisista nykyohjaajista käytännössä ainoa, jonka suomalaiset tuntevat. Niitä rakastetaan täällä." ●

